



Štev. 9.

V Ljubljani, dne 1. maja.

„Nápraj zastava Slován!“

1885.

## Večérne pésni.

Češki zložil Vítězslav Hálek, preložil Č.\*)

### VI.

**G**z néba plóve angeli;  
A to so spanci zlati,  
In vsak iz njih te hoče v snu  
Premílo radovati.

Ker koderkoli ostanó,  
Stvari tam lépe védo;  
Ti védo, káko v nébi je,  
V sanjáh to izpovédo.

Trepalnice se sklepajo;  
O sladka, sladka spanja moč!  
Obraz tvoj gledam pred seboj,  
Ljubínka draga — lahko noč!

### VII.

**G**i dèkle, popek si še lé,  
Ki jédva príšel je na svét,  
In vender že na líci ti  
Prekrasne rože klije cvét.

Ta roža táko dívna je  
In tako mílo díje,  
Da duša za njo vnéla se  
In srce za njo bíje.

### VIII.

**D**oklékni z manoj, ljubica!  
Zdaj pravi čas molíti je —  
Vzšél nad gozdé je mesec zé  
In treba mi odítí je.

Le rok ne sklépaj mi nikar!  
Kot jaz, objémi méne ti —  
In mestu rok naj sreí dve  
V molítev hosta skléneni.

Pritísni usta na mojé,  
Molíva sámó iz jednih —  
Jaz v usta slóva ti vložím,  
V nebó pa pošlje jih tvoj dih.

In najina molítev bo  
Najčíšča, verojémi mi,  
Ker, kedar móle, le takó  
Objéti móle angeli.

## T u j k i.

Ruski zložil A. S. Homjakóv, preložil Č.

**K**ólu njé očaróvanje  
Razkošje juga díše v njí,  
Od róz ji kras in nazívanje,  
Od zvezd polnóčnih blésk očí.  
K nji prikován po dívni síli  
Navdušen pesnik jo motrí,  
A níkedar on dévi míli  
Ljubezni svoje ne darí. —  
Pozná naj tudi srca zvóke,

Visókih míslí kras pozná,  
Radósti pesnikov in móke  
In njih velikega duhá.  
Naj duša njé kot plamen jasni,  
Kot dim cerkvénih je kadíl,  
Naj angelj svétli in prekrasni  
Pri rojstvi jo je obsenčil:  
A tuja dévi je Rusíja,  
Kjer dom mi moj stójí krasán,  
Milejša druga domačíja,

Nebó milejše drugih strán. —  
O ródnem kraji pesem péta  
Je ne unéma, ne vedrí:  
In če ji réčem: „Ruso je svéta!“ —  
Srcé ji v prsíh ne vzdrhtí.  
Zamán, zamán življenje svíta  
Iz temnokrasnih ji očí, —  
Nji pevca duša ponosíta  
Ljubezni svoje ne darí.

\*) Glej „Slovana“ II. 1., štev. 2.

## Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

„Vaša vladška milost“ — odgovoril je Jurij Ljudevit v imenu vseh, „naše veselje ste cerkev in božja služba!“

„Tako je prav! tako je prav!“ odgovoril je cerkveni dostojanstvenik ter se pripravljaj, da bi odšel po stopnicah v zgornje prostore.

„Vaša vladška milost!“ dejal je Jurij Ljudevit krotko, „spominjajte se nas, ko bode sodili danes o nas! Vaša milost, ponižni smo suplikantje in polni kesanja!“

Stari vladika je obstal na prvi stopnici:

„Kako stoji zapisano? Kdor se z mečem peča, končan bode z mečem!“

„Polni smo kesanja,“ naglašal je Jurij Ljudevit z nova. „Ali stoji pa tudi zapisano: Odpusti nam grehe naše, kakor mi odpuščamo dolžnikom svojim.“

„Tako je prav! Kakor vidim, zvedeni ste v nauku božjem! Ne bodem pozabil na vas, otročiči moji!“

S teško sapo je plezal po stopnicah kvišku ter zastokal pri vsakem koraku.

Tako so moledovali okrog vsakega prišlih gospodov ter prosili za mehko sodbo. Konečno je dospel tudi deželni glavar Volk Engelbreht.

V družbi je bil s starim gospodom Paradajzarjem ter se živo razgovarjal z njim o prihodu cesarjevem, ki je tedaj unemal celo Ljubljano. Teška zlata veriga mu je krasila prsi, in dasi je bil že v letih, kazalo se mu je telo še elastično, živo.

Prišedši pred stopnice v lopi, napravil je teman obraz.

„Ali ima naša plemenita mladina,“ vprašal je ostro, „toliko časa, da more postopati po vseh kotih tega mesta?“

„Ekselencija,“ odgovoril je Erazem Panicol, „mi vam voščimo dobro jutro! In če plemenita mladina išče priložnosti, da se pokloni uzornemu svojemu zapovedniku, potem to ni postopanje. To pa toliko manj tedaj, če je uzorni ta zapovednik glava presvetlih naših stanov. Vivat Auerspergus!“

„Vivat!“ zaklicali so naudušeno vsi. Razrahljalo se je ekselenciji strogo lice. Rad je imel Volk Engelbreht, če se mu je skazovala ljubezen. In tudi prilizavanje se mu ni mrzilo!

„Ekselencija,“ prosil je Panicol, „mi vas prosimo odpuščanja!“

„Da, odpuščanja, in prav ponižno!“ oglašali so se drugi.

„Odpuščanja, kako to?“ začudi se deželni glavar. Bil je tedaj že židane volje.

„Da odpuščanja in milostive sodbe danes! Prepониžni smo suplikantje!“

„Tu sem piše sapa!“ zasmijal se je Volk Engelbreht. Moj Bog, kako naj vam jaz pomagam! Kakor bodo sklenili gospodje odborniki, tako bode! Moja beseda ne odločuje ter ne more sklepov izpremeniti!“

„In vender vas prosimo, ekselencija, milostive sodbe!“

„Bodemo videli, če se bode dalo kaj opraviti. Seveda poboljšati bi se morali, otroci!“

„Poboljšali se bomo, vaša milost,“ umešal se je tu Jurij Ljudevit, „in zopet naj nam sijejo žarki vaše ljubezni!“

„Kaj ti si tudi tu, z bledim svojim obrazom, mi Ludovice! In ekselencija mu je z belo roko pogladil mehke lase ter pristavil skrbno: „zdrav še nisi, in zddeva se mi, da še vejejo hladne jesenske sape!“

„Mi radi darujemo svoje življenje za vašo ljubezen, ekselencija!“ odgovoril je Jurij Ljudevit z najmilobnejšim glasom.

„Da, svoje življenje darujemo!“ pritrjevali so tovariši.

„Tiho! tiho! Sedaj, otroci, pojdite po svojih opravilih! Jezdarnica je vedno prazna, in maestro, ki so ga vam za ples naročili milostivi stanovi, pritožuje se, da ne plešete radi! Z Bogom tedaj!“

Z veseljem so zapustili mladenči lopo deželnega dvorca. Sedaj so vedeli, da ekselencija ni več jezen in da jih pričakuje mehka sodba!

Volk Engelbreht pa je stopal ob strani svojega spremljevalca po stopnicah navzgor ter mu dejal zadovoljno:

„Saj so vender dobri ti mladi volkovi!“

„Dobri, ekselencija, prav dobri“ — odgovoril je oni — „Bog jih nam ohrani!“

Posvetovanje deželnih stanov o viteza Solnca zadevi je bilo živahno in temeljito. Vsi so bili jedne misli, vsi so bili prepričani, da se ima vitez Solnce ostro kaznovati. Sklenili so, da se izključi iz števila deželanov in da se ne pripusti več niti k jedni zborbi.

Zapisnik o tem „prevažnem“ posvetovanji se je ohranil, in mi ga tu podajemo svojim bralcem, da bodo vedeli, kake „skrbi“ so mōčile naše nekdanje kranjsko-nemške deželne očete. Ta zapisnik slove:

„Njegova milost, gospod deželni maršal „preponuje“, da je začul v veliko svoje strmenje (mit höchster Verwunderung vernomben), da se je ravnokar vsprejeti deželan Janez Solnce oženil s hčerjo nekega ranarja in da je s tem, ker so še celo nekateri rokodelci premisleka imeli vzeti jo, vsem gospodom in deželanom večno sramoto (einen ewigen Füllruff) nakopal; ne bi li bilo tedaj umestno, njega in njemu jednake izključiti iz deželanov ter mu vzeti deželansko pismo?“

„Gospod deželni oskrbnik: Da se zabranijo vsakovrstni hudobni nasledki in da se utrdi dobra spodobnost med gospodi in deželani, naj se izključi iz gospodov in deželanov, naj se mu odvzame deželansko pismo in naj se večni „statutum“ zarad tega „pro po-

steritate“ ustanovi (ein ewiges statutum deswegen pro posteritate aufrichten).“

„Njegova knežja milost gospod škof: Ranar in rabelj sta si v bližnjem sorodstvu! Je tedaj pravično! (seie billig!)“

„Gospod Vicarius Generalis: Ker ni vedel bisera varovati, naj se mu odvzame.“

„Gospod Janez France Sigesdorf: Ne ve, kaj bi o ti stvari govoril, zaradi svojega plemenitega prijateljstva, v katero je stopil.“

„Gospod Maks Paradajzar baron: Strinja se z dostavkom, da bi mu bilo v bolest, če bi morali njegovi otroci tik ranarjevih otrok sedeti in čuti, da so ravno to kot ti. Pošteno je, da se statuje „eksempl“.

Gospod Janez Jakob Jurič in vsi drugi, kakor deželni oskrbnik.

Conclusum, jednoglasno: Janez Solnce se z dekretom izključi iz deželanstva ter se mu odvzame deželansko pismo; za vse večne čase se daje statutum, da se imajo vsi vsprejeti ali za vsprejem oglašeni deželani, kateri bi se za ta stan priženili, izključiti iz deželanstva, in niti k jedni zborbi več ne pripustiti!“

Tako so kaznovali viteza Janeza Solnca; plemiči pa, ki so ga proti zapovedi deželnih stanov pozvali na dvoboj, bili so mehko posvarjeni in drugega nič! Oj ti srečni, stari, kranjskonemški časi!

(Dalje prihodnjč.)

## Trobojnici.

**T**robojnica, dvigni se čilo,  
Ponóсно se razvij!  
Sinóvom Slave v ohrabrilo,  
A vragu v grózo sij!

Oj čista kakor tvója bélost  
Ljubav nam plapolá,  
Za dóma sréčo v živo smélost  
Navduša nam srcá.

A tvoja barva jasno modra  
Je znamenje krepkó:  
Da zmaga naša vojska bodra,  
Pomore nam nebó.

A ti žariš nam i rudéče:  
Da, tekla bode krí,  
Divjale bitve zlo hruméče,  
Da dan nam zazorí.

Trobojnica, dvigni se čilo,  
Ponóсно se razvij!  
Sinóvom Slave v ohrabrilo,  
A vragu v grózo sij!

Josip Kržišnik.

## Lepa Mare i njezina kruna.\*)

**N**aranča se vetru moli,  
Da ju vetar nespelomi.  
Vsaka grana po naranču,  
Prama vrhu tri, četiri;  
Na vršiču sokol sedi  
Ter mi gleda v ravno polje,  
K'đe dévojke tanac vode.  
Vodila ga lépa Mare,  
Lepa Mare okrunjena.  
Popuhnul je hladan vetar,  
Odnosal je Mari krunu.  
A, joh meni, kruno moja!  
Ki bi meni krunu našal,  
Ja bi njemu ljuba bila.  
Dočuli su dva Senjana,  
Šli su Mari krunu iskat,  
Svu su travu premešali.  
I sténe su prekopali,

I more su prelivali;  
Nisu Mari krune našli.  
Dočuli su dva Bakrana,  
Šli su Mari krunu iskat,  
Svu su travu premešali,  
I sténe su prekopali,  
I more su prelivali;  
Nisu Mari krune našli.  
Dočuli su dva Rečana,  
Šli su Mari krunu iskat,  
Svu su travu premešali,  
I sténe su prekopali,  
I more su prelivali;  
Nisu Mari krune našli.  
Dočuli su dva Kastavca,  
Šli su Mari krunu iskat,  
Svu su travu premešali,  
I sténe su prekopali,

I more su prelivali;  
Nisu Mari krune našli.  
Dočuli su dva Lovranca,  
Šli su Mari krunu iskat,  
Svu su travu premešali,  
I sténe su prekopali,  
I more su prelivali;  
Nisu Mari krune našli. Itd.  
Začul je to črni moro,  
Šal je Mari krunu iskat,  
Nit' ni trave premeševal,  
Nit' ni stene prekopaval,  
Nit' ni mora preliveval,  
Da je Mari krunu našal.  
Evo, Mare, kruna tvoja,  
Ti si sada ljuba moja.  
Volit' ću ja krunu stradat',  
Nego moru ljuba biti.

Priobčil Jakob Volčič.

## Iz sazavskih letopisov.

Zgodovinski roman. — Češki spisal Václav Beneš Třebizský, poslovenil —l—r.

(Dalje.)

**P**omnēn je gledal doli proti reki. Na skalah so se razpenjali že mogočni zidovi in iz planote so strmeli kvišku orjaški stebri, na katerih bi imel počivati obok.

„Prav praviš oče. Zaradi lepote se morajo uspeli oboki precej nad planoto; skoraj se bojim, bodeš li to mogel izvesti.“

\*) Ta pesem je bila že mnogokrat tiskana in razno tolmačena v hrvaških knjigah, ali začenja samo: „Popuhnul je hladan vetar“, zato ondi ni nikdar cela; ni v Liburiji nisem čul cele, nego samo v sredini Istre, in tukaj izpuščajo stih: „I more su prelivali“, a namesto primorskih imen rabijo imena sosednih krajev.

„Samo če mi Bog da zdravje! Po slovanski liturgiji bodo imeli na Češkem najlepši spomin. Saj je tako že povsod latinščina izpodrinila materinščino. Sam Bog naj sodi, ako k dobremu! Ali zakaj je naša cerkev zmiraj polna, zakaj oznanjamo Kristov nauk pod nebom, in zakaj pri drugih praznih hramom besede resnice govore? Zakaj živi na skrivnem toliko starovercev? Zakaj ljudstvo bolj veruje skrivnim svečnikom in čarovnikom in so pri njih bolj čislani in spoštovani kakor krščanski duhovnik? Zato ker se ljudstvo ne navadi na latinsko petje pri maši, tem manj na ostale obrede v tujem, nerazumljivem jeziku. — Naj bode tedaj ta hram za vse čase večni spomin slovanski liturgiji po naših deželah! Sklenil sem ne plašiti se nikakeršnih troškov za zidanje hrama, in storil bodem kolikor bodem mogel.“

Letos se ni stavilo celo leto. Opat je bil od pomladi do jeseni na potovanji. Ali komaj da se je vrnil, odzivalo se je od ranega jutra do večera tolčenje kamenarskega kladiva.

Prihodnjo pomlad so mislili cerkev oblokati in streho narediti. Med tem se je končalo delo kamenarsko.

„Grem doli gledat, kako jim gre delo izpod rok; ti pa se med tem vrni k svojemu čopiču!“

Božetčeh je šel na dvor med delavce. Delali so tukaj iz vse okolice. Opat jim je plačeval vestno; ali niso delali toliko za plačilo, kakor da bode to njih hram, njih čast, ko ga delajo, da bodo k svetemu Prokopu hodili iz cele Češke, da bi slišali službo božjo v materinem jeziku.

Opat je imel za vsakega uljudno besedo, izpraševal jih je po domačih, kako jim Bog blagoslavlja, in ljudje so mu odpirali svoje duše na stežaj.

„Že iz obraza se vidi, kdo je proti nam odkritosrčen, in kdo bi nas rad popolnoma oskubel. Dobro še pomnim, kaj smo skusili za Břevnovskih. Niso bili tukaj dolgo, ali namučili so nas zadosti, pripovedoval je Krištan, hitro sekaje z dletom v v trdi peščenik. Delal je glavico k stebri.“

Ko je Božetčeh obšel delavce, napoti se proti stavišči. Polagoma dospe do uzvišenega kraja, nad katerim so se vzdigovali tenki stebri, ki so imeli nositi oltar.

Zdolaj je bučala divje Sazava. V vrtincih so se valili njeni valovi in bele pene šumeče vode so pluskale ob skale.

„Ko postavim hram in novi samostan dozidam, ali ne pridejo in ne poreko, naj jim oboje dobrovoljno odstopim, iz čiste bratovske ljubezni? — Dokler bode kralj živ, ne bodo si upali priti s takimi besedami, in če bi tudi Kosmas papež postal. Popolnoma je umevno, zakaj me sovražijo. — Zato, ker meni kralj več veruje, nego njim, in ker sazavskega opata bolj ceni nego škofa! In da bi bili sposobni tako sramotnih nakan celo dobri tukajšnji so-bratje?“

Pri tem vprašanji so zabučali iz globočine sazavski valovi.

„Ali naj morebiti pokličem vse v zborovanje in jim povem, kaj nekateri kujejo za hrptom svojega opata, njemu v pogubo? Ali naj jih pozovem, naj mi v oči očitajo vse, kar mi štejejo v zlo, in moji ostali bratje pa



da naj sodijo o tem, če sem kriv ali ne? Božek nikdar ne govori, ako ne ve prave resnice. Zakaj me ne obiščejo ti odkritosrčni in verni břevnovski bratje? Vsekakor se jih moram varovati. Kdo ve, ni li bila to ondaj božja sodba nesrečnemu utopljenču?“

Božetěch se je sprehajal počasi po cerkvi. Na nasprotni strani je bilo solnce že le na pol videti. Klopotanje kladiva je utihnilo, delavci so se razšli domov, in ti, kateri so bili od daleč, prenočevali so za samostanom

ali ne več sam. Zraven njega je stal Pomněn Kvilický z mokrimi očmi in zarudelim obrazom.

„Nesreča za nesrečo!“ zašepeče opat.

„In ta izmed vseh najhujša,“ odvrne s tihim glasom Pomněn, da se je komaj slišalo.

„Pojdi tedaj, sin moj! Bog blagoslovi tvoje korake in tvojo besedo!“

„In ako bodo moje besede zastonj? Oče pre-dobro ga poznajem. Ako si kaj v glavo vzame, pre-makneš popred to le skalo kakor njega. Ali naj pri njem ostanem, ali naj se vrnem tu sem nazaj in v zatišji za njegovo dušo molim?“

„Ako bi se ti posrečilo očeta omehčati in ako bi hotel, da bi ostal pri njem na stara leta mu v tolažbo, ostani! Niš do sedaj še tako ostro in za zmiraj navezan na pravila, kakor jaz. Vender bi te rad videl tu. Tega ti nisem še nikdar povedal, pravim ti, danes prvič, kako ti je naklonjena moja duša zaradi tvojega dobrega srca. — Hodi tedaj, sin moj, in še jedenkrat: Bog blagoslovi tvoje korake in tvoje besede!“

Opat položi mlademu menihu roki na glavo, poljubi ga v blede lice in ne dolgo potem je korakal Pomněn po samostanskem dvorišči proti vratom in skozi vrata ven v dolino. Korak za korakom mu je sledil starec, — siromak Krivoglav.

Prišel je na Sazavo sinu povedat, kako je njegov oče, — povsod se je že o tem govorilo — razbil božje razpelo, razlomil križ na drobne kosce; da ista usoda tudi grozi novi cerkvi in da pol vasi že zopet bogovom zažiga žrtve in moli jako verno pri potoku na starem žrtvišči.

Božetěch je gledal za obema s sklenenima rokama, dokler se nista očesu njegovemu skrila v temno lesovje.

„Vem, mladenič, kaj te je k nam privedlo!“ izpregovori čez nekoliko tiho opat Božetěch. „Vse vem, ali ne zamerim ti tega. Kdo ve, bi li ne našel čez leta doma, česar si prišel iskat tu sem. Takih ran ne zaceli jedno leto, tudi ne dve, včasih tudi celo življenje ne, in srečen je oni, ki v samostanskih kutah najde nagrade za cvetlice življenja! — Da to nagrado res najdeš!“

V samostanu se oglasi zvonec, zvoneč k večerni molitvi.

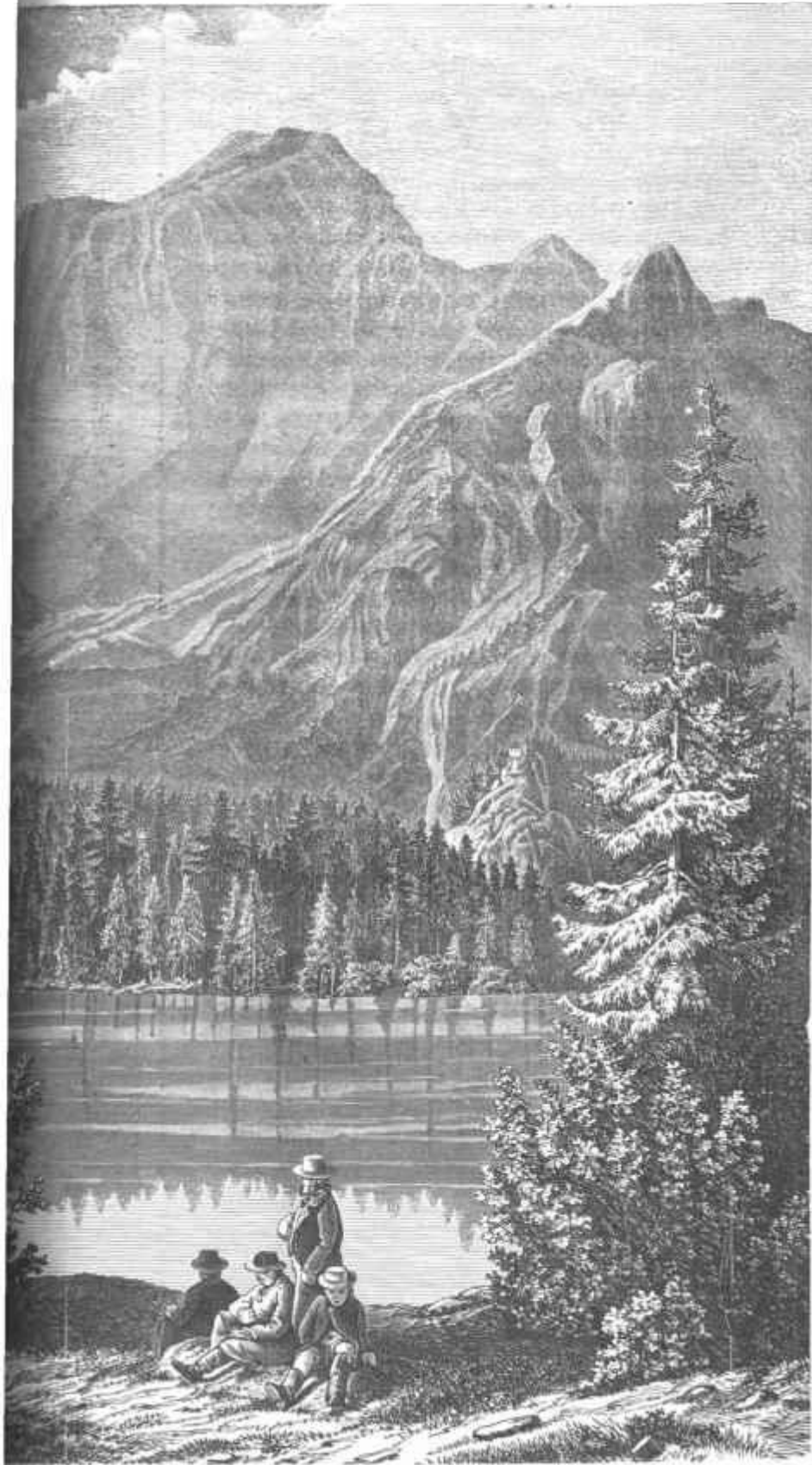
Hitro je odšel opat Božetěch v samostan nazaj.

## VI.

### Zarote bratov.

Yščerna tišina se je ulegla nad samostan. Iz posamičnih celic so svetile vender do sedaj luči. Mnogi bratje so delali pozno v noč, prepisovaje slovanske knjige. Malokateri se je udal brezmiselni nedelavnosti.

Brat Demeter pa je sedel pri mizi z bratom Kananom, zatopljen v hudobne misli. Še razsvetila si nista.



jezero.

v lesenih kočah. Nekateri so imeli tudi žene z otroki tukaj, in tako je na desnem bregu Sazavinem nastala današnja Črna Buda.

Božetěch je bil še vedno v nedozidanem hramu,

## Troj a s l a v a.

### II.

#### Jugoslovanska petdesetletnica.

„V kolu jesu svi Hrvati —  
Kranjci, Štajer, Gorotanci.“

Lj. Gaj.

**Z** mladim letom 1835. so začele v Zagrebu izhajati politične „Horvatske Novine“ z beletristično priložnostjo „Danica horvatska“ pod uredništvom dra. Ljudevita Gaja. S tema glasiloma je bil učinjen znaten obrat v narodnem, poimenoma književnem življenju Hrvatov in posredno še ostalih južnih Slovanov, zlasti nas Slovencev. Zato tudi nekoliko o petdesetletni slavi.

Zgodovina nas uči in svojstvo ljudstva potrjuje, da so prebivalci današnje Slovenske in sedanje Hrvaške izvorno istega porekla, in to kakor se še danes takraj Sotle zove, slovenskega. Res da je nekakošna razlika v govoru bivala že v IX. stoletju, deleč se na tako imenovano karantansko in panonsko narečje; ali še dolgo zatem so se zmatrali domači sinovi sami in označevali so jih tudi drugi za jedinstvene, nazivajoč i zemljo i jezik tudi onkraj Sotle z imenom baš slovenskim; tako še vse do sredine minolega XVIII. veka. Pač je predel med srednjo Savo in Dravo po bitki pri Mohači l. 1526., potem ko je mnogo Hrvatov iz Dalmacije pred Turki sem prebežalo in se tu naselilo, dobil sedanje deželno ime Hrvaška, in tudi ljudstvo, pomešano z nadošlim življem hrvaškim, vzprejelo je sčasoma ta naziv; ali, da rečem s samim J. Kukuljevićem (Arkiv III. 32), „još danas čine u provincijalnoj Hrvatskoj pretežniju većinu Slovenci sa svojim kajkavskim ili slovenskim nariječjem“ (l. 1854.). In tako trdé razven naših slovenskih pisateljev še tudi drugi hrvaški književniki, na pr. Babukić, Ljubić, Jagić.

Kakor narodoslovno, tako so se Slovenci in Hrvati v zajednico zbirali večkrat tudi politično ter na skupno obrambo državljanov svojih in sploh človeških práv. Na primer v frankovskih osvojevalnih bojih so se bili uprli pod vodstvom posavskega kneza Ljudevita v letu 819—822. prebivalci Hrvaške in Karantanije, da si ohranijo svobodo, žal da brez uspeha. V borbi za „stara pravda“ se je vzdignil zoper domače nasilnike graščake, zlasti leta 1573., narod na obeh straneh Sotle pod svojim „kmečkim kraljem“ Matijo Gubcem, no Bog da zopet na zlo srečo. V divjih navalih 15. in 16. veka je hitelo zopet tudi slovensko in hrvaško ljudstvo z orožjem v roki, da si reši imetje in življenje pred grabežljivimi zverskimi Turki. O ustanku za Ljudevita posavskega pristavlja dr. Rački dobro: „To je prvi primer, da se je naš narod boril za svojo neodvisnost in narodnost proti Nemštvu; prvi primer, da je ustanek planil v jeden trenotek na Dravi, Savi, Kolpi, Krki in Soči; — prvi primer, da so se okolu Hrvaške bratje v Noriku osredotočili. Da so se Hrvati v Dalmaciji temu ustanku odločno pridružili, lahko bi se bilo od nemškega upliva vse Jugoslovanstvo osvobodilo in utemeljilo jedno državo od gorenje Drave in Soče tja do Bojane“. Takih primerov, kakor povedano, nahajamo v zgodovini več, da so se Hrvati in Slovenci

uzdignili zajedniški proti brezpravju domačemu in nasilstvu tujemu — toda zavist in zloba ste materi sine kmalu zopet vse razdružili ter zrušili diko stare slavne domovine.

Tudi kristjansko vero in ž njo narodno omiko so vzprejeli, kakor Slovenci v večjem delu, tudi Hrvati v Posavji verjetno od iste cerkve, od Akvileje, katera je tedaj bila metropola za Istro, ves Norik in vsaj jugozapadno Panonijo. A delovanje sv. Cirila in Metoda neposredno v Panoniji v starem zmislu, torej tudi v predelu med Dravo in Savo, v nasledkih svojih pa, kar smo prej slišali, tudi v Karantaniji, obsezalo je gotovo skupno obe plemeni naroda. No izvestno zajedniško je nadalje Slovincem in Hrvatom bilo pismo in prva knjiga, katero sta bila podala sv. brata blagovestnika in praučitelja slovenska našim pradedom. A ko je bil narod takraj in onkraj Sotle že politično razdeljen in po prej omenjenem dogodku na vzhodu sčasoma tudi jezikovno nekoliko ločen, tedaj je bil zopet jeden ter isti povod, dasi inostranski, kateri je obe bratski plemeni, Slovence in Hrvate, vzpodbudil na novo delo prosvetno, rekše književno.

Tudi v naših Slovencih in v sosednih Hrvatih je proizvela namreč 16. stoletja reformacija v Nemcih prve početke nove književnosti, bodisi da se je k reformacijskemu pokretu pristopalo, bodisi da ga je bilo treba odbijati. Primož Trubar (1550) tu in Mihail Bučić (o 1573) tam, oba duhovnika, a poprijemši se protestantstva, začela sta pisati knjige za ljudstvo v njegovem jeziku ter sta zato prav utemeljitelja dotičnima pismenostima na posebe. Kakor slovenski tako so tudi hrvaški pisatelji tiskali v tujini, v Würtemberški, knjige, namenjene dà pač vsem južnim Slovanom, katere vse so mislili s pomočjo pisane besede pridobiti za novoverske nauke Lutherjeve. A že tedaj vidimo, kako so jugoslovanski novotarji — označevalno so na pr. pod predgovorom katekizma l. 1561. v cirilici tiskanega podpisani „Primuž Kranac“, „Anton Dalmatin“ in „Stipan Istrijan“ — namerjali Slovanom na jugu dati sredstvo uzajemnega občevanja, jeden književni jezik, ter jih tako spojiti vsaj v duševno celoto. Takoj na pr. Trubar pravi v predgovoru svojega Novega Testamenta l. 1557., da si je prizadeval tako prevajati, da ga vsak Slovenec, naj si bo Kranjec, Spodnještajarec, Korošec. Kraševac, Istrec, Dolenjec ali Bežjak t. j. prebivalec varaždinske, zagrebske in križevske županije, lahko razumeje; a o prelogi biblije Stefana Konzula so trdili 1559. l. nekateri veščaki v Metliki celo, da se bode umel ter zadoščal za vso Dalmacijo, za Hrvaško, Bosno, Srbijo in dalje do Carjigrada. To se takrat žal! ni zgodilo; južni Slovani se v jeziku književnem niso združili, nego v vsakem plemenu, da malone v vsaki pokrajini se je pisalo v dotičnem narečju, često podnarečju itd., in sinovi jedne matere in jezika so v knjigi — slovnstvo ali literatura se ti spisi posamičnih betev prav za

prav ne morejo imenovati — hodili vsak svoj pot. In to je trajalo tako tja v 2. četrt našega XIX. veka.

Tedaj pa se je v Zagrebu pojavil mož, kateri se povse pravo imenuje vzbudnik in preporoditelj hrvaškega naroda; mož, čegar ime bode slavno živelo, dokler bode južnih Slovanov. Dr. Ljudevit Gaj je vstal leta 1835. s krasno idejo, da literarno združi vse prebivalce „Velike Ilirije“, te „Evrope lire“, t. j. vse Jugoslovane. V ta namen je začel takoj že istega leta v svoja lista namesto domačega kajkavskega narečja uvajati lepše, obširnejše in bogatejše narečje štokavsko, katero govore razven mnogo pravih Hrvatov tudi vsi Srbi, priredivši še po češkem načinu nov pravopis. S tem je Gaj dosegel, da so danes Hrvati na jedni strani s Srbi književno združeni v jeziku, akoprav ločeni še po pismu, a na drugi plati zvezani s Slovenci po pismu, no v jeziku se jim pa vsaj tudi že bližajočimi.

Da se Slovenci nismo takoj v oni „ilirski dobi“ združili s Hrvati književno povse, temu se razlogi navajajo različni. Jaz o tem nečem ni dalje govoriti; saj bi bilo to brez uspeha in bi le krvavečemu še srcu sekalo nove rane. — Tolaži nas vendar to, da smo uprav po ilirstvu tudi mi stopili lep korak naprej.

Res, kakor omenja tudi Jos. Starè; „duševna zveza med Hrvati in Slovenci je zadnjih petdeset let postala čim dalje močnejša, in vsaka narodna pridobitev na Hrvaškem, zlasti na književnem polji, bila je tudi Slovencem na korist“ (Lj. Zvon 1885. 150). Zato je pa vsekakor živo treba tudi znanostjo, da opazuje Slovenec uprav s tako paznostjo, kaj se dela na književnem polji v Zagrebu, s kakeršno paznostjo motri, kar se na tem polji dela v Ljubljani; a obratno da razbira tudi Hrvat z isto radoznanostjo za knjigo, katera izide v Ljubljani, s kakeršno radoznanostjo razbira za knjigo, katera izide v Zagrebu. A isto velja dalje tako glede Srbov pa tudi Bolgarjev, ter seveda nasprotno v zmislu literarne uzajemnosti. Res, kakor veli naš uzajemni M. Majar: „Spisovatelju bi se srce širilo radosti, kadar bi pomislil, da njegov spis bude čital i razumel jugoslavenski narod od Bělaka do Varne, od Staroga mesta v Italiji do Soluna v Bulgariji“ (Novice 1857. 46). No, po opominu prvega Jugoslovana, plemenitega J. J. Strossmayerja, „sosebno mi Slovenci in Hrvati se združimo v prosvetnih težnjah naših, ne bi li s tem jačji postali!“ (Pismo S. Gregorčiču.)

Andrej Fekonja.

(Konec prihodnjic.)

## O prirejevanji dosedanje naše literature za ponatis.

Spisal France Podgornik.

(Dalje.)

Literatura, katera je začela naš narod v novejši dobi razvijati do sedanje stopinje, če jo začnemo poštovati, recimo z začetkom tega stoletja ali pa še bolje z rojstvom Bleiweisovih „Novic“, ni nikakor zastarela; kajti na političnem polji, v družbinskem in društvenem življenji, v gospodarskem hrepenenji je še večina in bistvo naših teženj neizpolnjeno. Karkoli se je tedaj izza navedene dobe v tem oziru tehtno premišljevalo in s tiskom po javni poti zabeležilo, obseza misli, razloge in želje, katerih se moramo tudi sedaj v bistvu držati, in nepraktično bi bilo, brez ozira na take razprave zopet in zopet z nova iste predmete pretresavati. Modro ostane jedino ono vedenje, ki se naslanja na že utrjene dokaze, katerim se po okolnosti še novi razlogi dodajo, v kolikor jih napredek občega znanja in izpremena dotičnih razmer narekujeja. Leposlovni ali literarni proizvodi navadnega in ožjega pomena pa so že sami po sebi splošnejši, torej tudi iz prejšnjega časa ne samo za sedanjost, ampak tudi za bodočnost bolj ali manj narodu priležni. Nikomur ne pridi na misel, da bi slovenske umetne pesmi, lepe pripovedke in druge estetične izdelke kar tako zametaval samo zarad tega, ker so nam jih naši predniki izporočili; naopak obžalujemo, da nam niso iz prejšnjih dob zapustili veliko več takih duševnih zakladov. Koliko vrednost pa imajo priproste narodove tvorbe iz preteklosti, razvidno je najbolje iz neštevilnih prislovic, pregovorov, prilik, katere narod še vedno za pojedine slučaje ponavlja in jih bode rabil še rod za rod; saj tiče v takih oblikah zlate resnice, katerih ne morejo omajati ne nove misli ne povečane skušnje. Isto tako so mnoge narodne pesmi stoletja stare, in bi se po svoji notranjosti prile-

gale narodu še druga stoletja, ko bi jih druge sile neusmiljeno ne pogrezale v morje pozabljivosti.

Po vsem tem je tedaj literatura iz prešlih dob toliko večje vrednosti za narod, kolikor večje sposobnosti obseza za sedanje razmere njegovega napredovanja. Kar je narod sam ustvaril v priprostih oblikah, ugaja mu tudi sedaj, in cvet njegovih priprostih plodov ima stalno veljavo; kar so pa naši književniki narodu izročili, je tudi sedaj več ali manj vredno, ker so, kakor rečeno, naši umetni in znanstveni izdelki ustvarjeni za one razmere, katere še sedaj niso prenehale.

Kdor tedaj v sedanjosti naše položje pojašnjuje in narod poučuje brez ozira na dosedanje narodove učitelje, trati čas in si kvvari duševne moči brez potrebe in je poleg tega še v nevarnosti, da podpre svoje trditve in nauke s slabšimi razlogi, nego njegovi predniki; v takem slučaji ga zadene še javna graja, z opozorom, da naj gre v boljšo šolo v našo preteklost, predno stopi pred narod kot učitelj. Narod sam pa je vreden, in kakor učenec, potreben, da mu dajemo najboljše nauke z najveljavnejšimi pojasnili. Dosedanjo literaturo morajo po takem v prvi vrsti uporabljati pisatelji in časnikarji, da ž njeno pomočjo vzbude v sebi nove misli in si tako moči okrepijo za napredek v novih proizvodih. Mi moramo s poudarkom ponavljati, da nam je pri spisih narod poštovati v vseh njegovih svojstvih in specifičnih razmerah. Iz teh svojstev, v dosedanji knjigi na nekaj strani že izraženih in pojasnenih, zajemati nam je, ako hočemo najpriležnejše narod pouzdigavati. Na strune, katere njegovemu ušesu prijetno zvené, treba je zabrenkati, — s to podobo bi kdo drugi povedal jedno in isto resnico. Ni torej do-

2500 leti. Ves spis obseza vprašanja, s katerimi so se pečali že pred dvema stoletjema angleški, potem škotski in naposled nemški filozofi. Locke, Hume in Kant so glavni zastopniki dotičnih prizadevanj, in končno povoljnih rešitev, kakor jih pripoznaje moj spis, udeleževali so se kaj intenzivno največji filozofski premišljevalci tega stoletja. Kakó bi bilo tedaj možno, da bi skupni književni odsek prvega slovenskega literarnega zavoda ničesar ne bil slišal ali bral o takih imenitnih problemih! Pač bi bil jaz poseben svetovni čudež, ko bi se bilo še le meni posrečilo, vsa ta vprašanja rešiti in takó rekoč toliko resnic nakrat zaslediti in skupno še ne na jedni tiskani poli združiti! Brez oporekanja bi se smel v takó srečnem položaji jaz prištevati največjim in prvim modrijanom sveta. Najmanj pa bi se mi bilo treba o takó ugodnem duševnem stanji poučevati od književnega odseka „Matice Slovenske“, da bi vedel, kaj je v literaturi izvorno. Z obžalovanjem mi je priznati, da mi je še le ta odsek pojasnil, da je izvorno samo to, o čemer se ni še nikdar in nikjer ničesar bralo!

Oj literarni svet vseh prosvetnih narodov iz preteklosti in sedanjosti, kakó si se varal v tem oziru! Glej, kakor uči književni odsek „Matice Slovenske“, ni nobena znanstvena naučna knjiga izvorna: kajti poslednje podajejo samo že znane resnice. Tudi Millova logika, ki jo toliko cené v poslednjih desetletjih, ni izvorna; saj sestavlja bistveno samo to, kar je Mill že drugod bral. Nobeno zgodovinsko delo ni izvorno, ker morajo dotičniki brati vire drugod za take osnutke. Še toliko učeni in plodoviti pisatelji bogoslovnih nauk se morajo skriti; kajti oni že celó morajo zajemati od drugod, in bi jim niti dovoljeno ne bilo kakih nauk iznajti. Proč z vašo izvornostjo! In pesniki: Preširen, Gregorčič? Ali niso jednaki snovi že drugi veliko poprej tisočero popevali? Sofokles, Evripides, Göthe in drugi, kakor se vidi po krivici imenovani velikani, skrijte se z vašo izvornostjo, potem ko ste že drugod ne samo nabrane, ampak celó obdelavane snovi preobračali! Kaj pa še le ti, „Matica Slovenska“, koliko si že objavila, o čemer bi se ne bilo bralo že drugod in celó isto takó? Huda je pač, da so te tvoji predstojniki po svojih novih naukih nepričakovano toliko ponižali!

Pa dovolj s sarkazmom: stvar ima tudi resno lice, o čemer je meni govoriti s slavnim odborom „Matice Slovenske“. Jaz ponavljam, da sem izročil svojo razpravo odboru „Matice Slovenske“ kot izvoren spis in sem zahteval tudi nagrado za izvorno delo, drugače da naj se mi rokopis vrne. Matičin odbor pa je proti mojim pogojem svojevoljno objavil moj spis, do česar ni imel nikake pravice, če je bil prepričan, da spis ni izvoren. Nadalje sem jaz takoj naslovu mojega spisa pridel to opomnjo: „Podstava naslednjemu sestavku je novejši kriticizem in pa seveda lastno premišljevanje.“ Ta opomnja razkriva veščaku brez navajanja posebnih imen v

skupnosti vire, iz katerih mi je bilo zajemati, in kaže sama ob sebi natanko, česa ni v sestavku mojega, namreč snov kot taka. Za vse drugo si pa jaz prisvajam samostojnost in izvornost. V namen, da bi v prvi vrsti slovenski inteligenciji razložil glavne strani o človeškem razumu, da bi toliko laže s pogumnostjo delovala na duševnem polji, samostojno sem uredil in združil v pregledno celoto vse, kar se mi je zdelo potrebno. Po tem določenem namenu sem ves sestavek tudi popolnoma samostojno in mnogostranski ilustroval in takó mislečemu bralcu več razložil na malo straneh, nego bi si mogel nestrokovnjak pridobiti v mnogih velikih knjigah. To izvornost si prištevam jaz pred vsem učenim svetom, odbor „Matice Slovenske“ pa mi očita na občnem zboru, kakor da bi bil prvemu jaz podteknil namesto svojega tuje delo, da bi mu bil torej jaz ponudil pokaženo blago namesto pravega. A sam isti odbor objavlja isto blago kot pravo, v tem ko je je meni plačal privatno samo kot prevod. Na zunaj, nasproti občinstvu, pa isti odbor s tiskom mojega imena postavlja vendar mene samega odgovornega za izvornost spisa.

Ali potem ne vara naravnost slavni odbor „Matice Slovenske“ pisatelja po enem kraji, občinstvo pa z druge strani, ko ponuja poslednjemu nekaj, kar je po odborovih mislih pokvarjeno; in ali se ni ta odbor postavil v nevarnost, da mu občinstvo tako varanje tudi dokaže? Ali pa morda računam isti slavni odbor na občo nevednost slovenskega in razumništva vseh narodov, do katerih dohajajo knjige „Matice Slovenske“?

In kaj bi rekel človek k temu, da me je isti odbor vabil, da bi še deloval za „Matico Slovensko“, torej da bi jaz še nadalje pomagal, da bi Matičin odbor objavljal prevode za izvorna dela?

Iz vseh teh nezmisljnih protislovij je razvidno, da si odbor „Matice Slovenske“, presojujoč izvornosti kakega spisa, sam ni jasen, kaj mu je izvorno delo. Zato pozivam jaz isti slavni odbor, da odpošlje moj spis kateri si bodi znanstveni akademiji, da mu izročitak učeni zavod motivacijo in pouk, zakaj da imam jaz pravico svoj spis poštevati in objaviti kot izvoren.

Za se pa moram zahtevati, da slavni odbor „Matice Slovenske“, kakor sem se jaz javno obrnil do njega, jednako javno, t. j. po novinski poti prekličje razžaljenje, katero mi je učinil s podtikanjem, kakor da bi mu bil jaz poslal plagijat. Dokler slavni odbor „Matice Slovenske“ tega ne stori, imam jaz pravico, da mu tukaj z razlogi očitano kratkovidnost izpremenim v očitbo nepoštenosti, katero mu s tem javno izrekam.

V Gorici, 18. aprila 1885.

France Podgornik.





## K odnošajem na Hrvaškem.

Iz peresa hrvaškega pisatelja.

(Dalje.)

**H**éderváryja ne podpirajo ni neodvišnjaki ni pravaši. Ozrmo se še malo na nje.

Po ustrojenji „Davidove škole“ se je razdvojila „narodna stranka“. Večina „narodnjakov“ je ostala pri vladi. Ni ne govoreč o Živkovići, kateri se je znal za različnih banov vzdržati na predstojniški stolici in čegar madeži se še le sedaj odkrivajo, pri vladi Pejačevićevi, ostal je Derenčin, ostal je „reformator“ Vončina, ostal je „bradati pop“ Miškatić. Od dveh poslednjih, svojih drugov, triumvirjev, oddelil se je Mrazović, ko je Mažuranić počival v sladki nedelavnosti, a Strossmayer zidal cerkev v Djakovu, zapustivši povsema polje politiskega delovanja. Mrazović je postal voditelj „neodvišnjakov“, od vlade, kateri so se tako imenovali za razloček od „odvišnjakov“, od vlade, od vladne „narodne stranke“. To je vsekakor značajno. Kakor da bi tudi „neodvisni“ in odvisni bili „narodna stranka“, tedaj jedna skupina, razdvojena v dve podskupini.

„Neodvišnjaki priznavajo sami v predlogu svoje zadnje adrese, da velik del naroda hrvaškega ni bil že od prvega začetka zadovoljen z nagodbo kraljevine Hrvaške s kraljevino Ogrsko, združeno z Erdeljem. Neprikladnost, nevarnost, škoda, nesrečo, pogubnost nagodbe za Hrvaško, za katero ni tedaj bil nikdar velik del naroda hrvaškega in pred katero so se svarili hrvaški zastopniki v zborih leta 1860—61. in 1866—67., spoznali so neodvišnjaki po polnih 15 letih njenega obstoja ter so na konci pretekle saborske perijode po svojem

članu Vojnovići predlagali nje izpremembo, nehoteč vender pripoznati pogubnosti zajedniških interesov.

Ne daje se tajiti, da so to storili tudi zato, ker so videli, da narod od njih odpada, da imajo v njem jako malo pristašev ter da so ga s tem predlogom izpremembe hoteli dobiti na svojo stran.

Ali ni to ni veliko pomoglo.

Narod, kateri je po svoji večini, za Raucha, njim, odnosno njihovim prednikom zapal svojo usodo; kateri je od njih mnogo pričakoval tem bolj, ker je do banstva pomogel njih možu, „pučkemu banu“, ta narod je izgubil vero v nje. Mrazović, njih voj, ni se, kolikor je znano, ni upal kandidovati. Stebra njihova, Vojnović in Derenčin, kateri je pristopil k njim, pustivši službo predstojnika pravosodja, propala sta v Djakovem in okolici, središči svojega prijatelja in somišljenika, proslavljenega vladike in kulturnega mecena Strossmayerja. Dr. Rački, kanonik, predsednik akademije znanosti in umetnosti, plodni in znani pisatelj, tudi njih somišljenik, propal je tudi, in to menda proti mlademu župniku — članu stranke prava. A sedanja stranki neodvišnjakov so ponajveč mladi in novi zastopniki: obče priljubljena

vseučilišna profesorja Marković in Smičiklas, odvetnika Mazzura in Majcen, nadalje Ožegović, Kamenar, Beruta, Zorić, Tumpić. Oni in nji-

lovi bi hoteli, da se Hrvaška sama sebi povrne, a to se bode zgodilo: „Kada joj se u okviru zemalja zajedničke ugarskohrvatske krune samostalan državopravni položaj podieli.“



*Ljudevit Gaj*

Oni tedaj po svoji zadnji adresi hočejo z jedne strani, da se „Hrvatska sebi povrati“, hočejo „samostalan položaj“, ali z druge strani, „u okviru zemalja zajedničke ugarskohrvatske krune“; nočejo, da se monarhija z nova preosnuje; nočejo, da se razveže zveza, katero je ogrski zbor sklenil leta 1867. z Avstrijo. Glede celokupnosti izražajo nado in prose, da bi se Marindol, Dalmacija in Reka povrnila Hrvaški. Vsekakor so sedanji zastopniki neodvisne stranke v zboru različni od onih, katerih naslednike se zmatrajo. Oni spoznajejo pogubnost nagodbe; znajo, da ni Hrvaški poleg nagodbe živeti, da je nagodba izvor in začetek vsega zla v Hrvaški, da morajo poleg nagodbe davati vse, kar imajo, državi, katera jim za to nič ne vrača. David Starčević jim je v imenu stranke prava čestital na govore v razpravi o indemnitati in jih pozval z naslednjimi besedami: „Pristupite da idemo skupa makar u grob za slobodu naroda hrvatskoga, da onim lopovštinam, koje su se u narod uvukle, na kraj stanemo“. Grof Héderváry jim je rekel, da so že napravili izpit za prehod v stranko prava, a v imenu njihovem mu je odgovoril dr. Mazzura: „Tim bolje“.

Stranka prava ima svojo podstavo v pravu, osnovanem v zgodovini, pravu celokupnosti in samostalnosti hrvaške krone; pravu, kateremu se hrvaški narod postavno nikdar ni odpovedal; pravu, katero je stranka od svojega prvega začetka na svoj prapor napisala ter od katerega ni ne za las odstopila.

To stranko sta častno zastopala, kakor je že povedano, Kvaternik in A. Starčević leta 1861., in večina zbora jima je pritrčila. Ko se je preganjal in bil preganjan Kvaternik, zastopal jo je leta 1865. in 1866. in v naslednjih zborih A. Starčević stanovitno, neupogljivo, častno.

Preganjani niso nikdar ni trenotka prenehali delovati neutrudno za narod.

Ko je bil Kvaternik prisiljen svojevoljno zapustil domovino in potem dvakrat bil uradno iz nje preganjan ter deloval ustno med ruskimi, francoskimi, italijanskimi in avstrijskimi državniki, in pisal knjige in članke v francoskem, nemškem in italijanskem jeziku, začel je, vrnivši se v domovino, delovati med narodom samim, pisati knjige in v novine hrvaške. Med ostalimi je izdal dva zvezka zlata vredne knjige „Hrvati i iztočno pitanje“, a v novinah „Hrvat“, izhajajočih v zvezkih\*), priobčil je učenih člankov za boljšek Hrvatov. Videvši, da se stvar pri vsem njegovem in njegovih drugov neutrudnem in požrtvovalnem delovanju počasi giblje, a bivši jako pobožen in osvedočen, da Bog more po vsakem svojem stvarjenji izvesti velika dela, odločil se je na ustajo . . . in pal skupaj z Vekoslavom Bachom, biv-

\*) V zvezku IV., V. in VI. leta 1869. pod naslovom „Javno ili državno pravo Hrvatah“, odsek IV. „Narod“, razpravljeno je obširno tudi vprašanje Slovencev, ne da se komu usiljuje ne „iz objesti“, ampak „iz skrajne nužde“ za obrambo svojo in njihovo, ne priporočajoč jim nič drugega, nego da to razpravo čitajo.

šim umnim urednikom lista „Hrvatske“, naslednika „Hrvata“, pri Rakovici, ko je dr. Matak, bivši urednik „Hrvata“, svoje dni v ječi končal.

Tako je stranka prava izgubila svoje najboljše moči leta 1871. Ostal je dr. Ante Starčević, kateri je tudi po dvakrat v zaporih sedel, tako rekoč sam, kakor lipa v gori. In vender ni obupal. Pisal je članke in knjige; imel je govore. Nikdar ni ne jednega vabil pod svojo zastavo; nič ni imel, kakor svoj um, svoje znanje in svoja načela, s čimer bi bil katerega pridobil na svojo stran. „Cinik“, „skeptik“, „prorok“, „socijalist“, „prevratnik“, „čovek bez kuće i kućišta“, in podobni so bili naslovi, s katerimi so ga mažaroni vseh nijans črtili pred narodom, posebno pred mladino. A kolikor so ga oni bolj črtili, toliko je njegov upliv bolj rasel, toliko je on več pristašev dobival. In ni čuda. On je „človek globokega uma, velike izkušnje“, on te „očaruje s svojim suverenim razumom, s svojo veliko učenostjo, s svojo bogato izkušnjo.“ Da, on je učenjak v najboljšem zmislu te besede. Ne samo da govori mnogo jezikov, posebno ruski, angleški, francoski, italijanski, nemški; on razven tega poznaje natančno filozofsko in politiško literaturo teh narodov. Ne nahajam v našem narodu (češkem) moža, pa ni med češkimi politiki, kateri bi se v tem oziru mogel primeriti z drom. Antonom Starčevićem. Kdo naj prešteje vse one politiške pisatelje, katere dr. Ante v svojih govorih navaja, pa ne površno; on jih globoko poznaje. Ne poznaje dr. Ante samo modernih pisateljev, on je jeden najboljših znalcev stare, grške in rimske literature, poezije, zgodovine, filozofije.“ S svojo učenostjo pa se nikdar ne šopiri. „On je skromen, tih, molčoč. Uklanja se vsem viharim častem. Oblači se povsema preprosto, kakor navadni meščan, živi kakor Dijogen.“ Iz svoje sobe ne izhaja po mesece in tedne, dela neumorno pri „Slobodi“ za svobodo, nimajoč „malone nobenih potreb“ in zasmehovan od svojih protivnikov zato, „ker mu zadostuje pol goldinarja za vse njegove potrebe“ na dan. On zna, „da je glavna sila vsakega politika: značaj“. Petdeset let se bori on dosledno za pravo hrvaško, a neče, da bode ni malik naroda ni nastroj mogočnikov. Stalen je in brezoziren v svojem programu združenja in samostalnosti Hrvaške. „Svojega prepričanja nikomur ne daruje, nikdar ne ustopa, nikdar ne sklepa kompromisov, — pa ostal je tudi sam. Bolje je, pravi sam, ako sva dva, trije jedne misli, stalnega srca in stanovitnega prepričanja, kakor pa da bi nas bilo sto nestalnih, nezaupljivih in nečiste vesti.“ S tem ni povedano, da on ukazuje, da svoje somišljenike, one, kateri pripoznavajo načelo združenja in samostalnosti Hrvaške, terorizuje. On se ž njimi, stoječ čvrsto na braniku hrvaških pravic, o vsaki tudi najmanjši zadevi posvetuje, ž njimi o vsaki modalitati razpravlja kakor z brati, zmatrajoč vsakega tudi najmlajšega sebi jednakega, ko ga oni tudi najstarejši kakor pravega očeta spoštujejo in ljubijo.

(Dalje prihodnjič.)



## Naše slike.

### Belopeško jezero. Peričnik.

Ko pomladansko solnce izvablja novo življenje v božji prirodi in ko je pomlad jela razvijati zopet svojo moč na ves rod na svetu, da si vsak človek, da si vsaka stvarca želi pomuditi se vsaj nekoliko časa v prirodi, da vidi, kako se zunanjščina njena preosnavlja, oživlja po večnih zakonih, zdaj torej bode imel mnogo-kdo priliko in časa, obiskati ta ali oni kraj sveta, našega slovenskega sveta. Božja roka nas je obdarila preobilno z naravnimi krasotami na tem malem kosu slovenskega sveta, da nam zarad tega zavidajo tujci, a nam so na veselje. Slovenec pravi, da ima „raj“ v ljutomerskih goricah; neki Anglež zopet ne more prehlvaliti naše gorenjske strani; tako ima vsak kos naše zemlje svoje

častilce in občudovalce. Mnogo naravnih krasot naše zemlje smo že predočili bralcem „Slovanovim“, da se bode v mnogem, kdor jih še ni videl, vzbudila želja, ogledati si o priliki ta ali oni kraj. Danes pa prinašamo spet dve sliki: Belopeško jezero in slap Peričnik. V Slovincih sta znana dva slapova pri Savici in Peričniku; manj znani je Peričnik, ker še ni bil tako sijajno oslavljen. Isto se more reči za Belopeško jezero, katero nam predočuje današnja slika v vsi krasoti, s katero očaruje vsakega in mu utisne neizbrisne in nepozabljive spomine. Oboje pa je blizu železne ceste, in je obiskavanjê vsakemu potniku tem lažje in prikladnejše.



## Pogled po slovanskem svetu.

### Slovenske dežele.

„Matice Slovenske“ XX. redni veliki zbor. (Konec.) Po nagovoru predsednikovem poroča tajnik E. Lah o društvenem delovanju od 1. decembra 1883 do 31. marca 1885. Ker so udje isto poročilo že brali v Letopisu, ne bodemo ga ponavljali.

V zadnjem času je izgubila Matica mnogo odličnih udov, kakor na pr.: vladiko Rajevskega, pokneženega vladiko dr. Pogačarja, pesnika Koseskega, deželnega poslanca Hermana, Žužo, dr. Gogalo, Pavšlerja, Kramarja, deželna poslanca viteza Schneida in K. Rudeža, profesorja Peternela in dr. Teh matičarjev, zlasti pa nedavno umrlega Vinka Potočina, kateri je zapustil Matici v svoji oporoki 500 goldinarjev, spominal se je predsednik v iskrenih besedah, a v znamenje spoštovanja in priznanja je ves zbor stoje poslušal predsednikove besede.

Po tajnikovem poročilu se je unelo živo pogovarjanje o društvenem delovanju, in smo tudi to stran zborovanja dolžni opisati natanko. Najprej se je oglasil za besedo g. profesor Anton Raič. Govornik je vprašal odbor, zakaj se ni sklical lani izredni veliki zbor, kakor je bilo skleneno v 5. dan decembra 1883. leta, in misli, da je na današnjem vabilu, kjer stoji: Vabilo na XX. redni veliki zbor, tiskarska pomota, ker bi zdaj vendar le moral biti izredni veliki zbor. Rad bi vedel uzroke, zakaj ni bilo tega izrednega občnega zbora, in se čudi, zakaj ni odbor postavil danes na dnevni red preuredbe pravil. Profesor Raič je naglašal, da se sklepi občnih zborov morajo izvrševati, in je prašal, po katerem paragrafu je ravnal odbor, ko je obe točki vrgel z dnevnega reda. Žal! da moramo izjaviti, da ni paragrafa, kateri bi dajal odboru take pravice, pač pa določuje § 19. „Opravičnega reda Matice Slovenske“ jasno odborove dolžnosti tako le: „Odbor se mora držati vseh reči, kar mu jih naloži občni zbor, kateremu je za to odgovoren, in kateri sme vse njegovo gospodarstvo pregledati in presoditi.“ Odbor je obe točki vrgel brez pravice ad acta! In tega ne bi vendar smel storiti. Profesor Raič je že na zadnjem zboru predlagal, naj občni zbor izvoli tri ude,

kateri bi imeli pravico po štirikrat na leto pregledavati knjige in tako nadzorovati odbor. Izjavil je namreč, da so se prigodile nekatere nerednosti, katerih ne bi bilo gotovo, ko bi imela Matica tako nadzorstvo. Zgodilo se je namreč, da je nekdo leta 1881. poslal odboru 22 goldinarjev, a ta vsota ni še do danes uknjižena! Nasvetuje nadalje, naj priobčuje odbor svoja poročila v „Slovenskem Narodu“ in v „Slovinci“, a ne v „Novicah“, kajti „Novice“ so premalo razširjene. Naposled je še obveljal njegov predlog, naj odbor ne izdaje slovenskoitalijanske slovnice, češ: kdor se hoče učiti italijanskega jezika, lahko se ga uči iz nemških knjig.

Ivan Hribar je, naštevajoč zasluge pisatelja Jana Lega, predlagal, naj ga zbor v znamenje priznanja teh zaslug izvoli za častnega uda. Naj že zdaj omenimo, da je zbor pritrnil jednoglasno predlagateljevim besedam. Nadalje je razlagal govornik, da bi se pravila morala preurediti, zlasti bi se moralo razširiti področje delovanja tajnikovega, kateri po zdanjih pravilih ni nič drugega, nego navadni „pisač“. Vsekakor torej upamo, da bode prihodnjic na dnevnem reda post tot discrimina rerum preuredba pravil.

Anton Trstenjak je govoril o jeziku „Matice Slovenske“. Navel je za primer nekoliko prav navadnih slovničnih napak, katere se nahajajo v „Letopisu“, kakor na pr.: „ustanovljale, zagotovljala, z dvemi tretjinami, agom, zdolbljene, očistjene, kmetije so se proglasile ustanovljenim in nerazrušljivim itd.“ Govornik je dejal, da se čudi, da ima Matica toli velikanski aparat. četrdeset odbornikov, in se nobeden ne potrudi, da bi preuzel to delo ter popravljal pisateljem jezik. Govornik tedaj ni očital odboru „nesposobnosti“, kakor je poročal „Slovenec“; še te besede ni rabil. Res pa je, da je citoval iz zadnjega Letopisa naslednji stavek na strani 317.: kjer odbor sam govori o sebi tako le: „Vsled sedanjih razmer se tudi lahko pripeti, da gospodje glasujejo in odločujejo o stvareh, katerim niso veščiki nikakor.“ Odbor je sam dal sebi tako slabo svedočbo,

a ne govornik, kateri je le želel, naj bi odbor bil delavnejši. To zahtevati ima vsak ud pravico. Zatorej je govornik, ker se v Matičinih knjigah, posebno v Letopisu, nahaja mnogo najnavadnejših slovničnih napak, interpeloval odbor: „Zakaj ne skrbi odbor Matice Slovenske za pravilno pisavo slovenskega jezika v Matičinih knjigah in kako misli odbor temu nedostatku opomoči v bodoče.“ Gosp. predsednik je na to izjavil, da jako obžaluje, da se celo slovnične napake nahajajo v knjigah naše Matice, kar je dokaz, da bi vendar bilo treba popravljati jezik našim pisateljem, ali pristavlja, da pisatelji, kateri izročajo Matici svoje rokopise, izrecno zahtevajo, da se jim jezik ne sme popravljati in da jim po takem odbor ni izpreminjal jezika. Morebiti da je kdo, torej kak posebnež, bil za se toli trdovraten, da je zahteval, da se mu ne dotakne nihče jezika, vendar pa ne moremo verovati, da bi večina slovenskih pisateljev bila toli nepokorna prvemu našemu literarnemu zavodu. Napominane napake je govornik posnel iz dr. Vošnjaka razprave, in ne vemo, da li je tudi odlični rodoljub, kateremu se uklanjamo „in politicis“, tudi zahteval, da se mu podvržemo „in slavici“. Nadalje ni res, kakor izjavlja odbor, da se rokopisi niso popravljali. Za to je govornik navel dokaz iz Podgornikovega spisa, kjer je dotični odbornik, najbrž urednik E. Lah napravil hude napake, izpremenivši Cigaletov terminus za „Sein“ v „bitje“. Na 1. strani stoji v prvih vrstah „razumnih“ namesto „raznih“, kar je ravno na istem mestu pravi nezmisel. Jasno je torej, da so se rokopisi pisateljem popravljali. To so sicer postranske stvari, pa vendar take, da postavljajo odbor v protuslovje z izjavo v „Novicah“, kjer poroča in pravi isti odbor, da je vsak pisatelj sam odgovoren za pisavo svojo.

Naša Matica bi si lahko pridobila mnogo novih udov, ako bi posnemala založnika Bambergga in si kupovala lastništvo knjig slovenskih pesnikov in pisateljev. Ravnokar se je govorilo in pisalo po listih, da se pogaja Bamberg s pesnikom Boris Miranom zaradi založništva. Tu se je govorilo o kakih 1800 goldinarjih. Recimo, da je to tako. Ako še v poštev vzamemo, da bi pesnikove pesmi obsezale tri zvezke ali kakih 40 tiskanih pol, to bi naša Matica že s tem, ako bi plačala tiskano polo po 40 goldinarjev, kakor ji „Opravljeni red“ dovoljuje, kupila lastništvo. In koliko koristi bi to prinašalo narodu, ko bi se proizvodi najboljših pisateljev tako hitro in v toliki množini razširili med narod. A da bi se ta namen dosegel, predlagal je govornik: „Matica Slovenske redni veliki zbor dne 8. aprila 1885 pooblašča svoj odbor in mu nalaga, da kupuje od pisateljev lastništvo slovenskih knjig in da tako izdaje za Matičine ude proizvode slovenskih pesnikov in pisateljev.“

Odlučilno je za Matico, kako odbor plačuje pisateljem nagrade. V tem pogledu se je treba točno držati pravil in vsakemu je treba meriti z jednakim merilom. Žal, da se ta postava do zdaj ni vselej izpolnjevala, ali upajmo, da se bode v prihodnje, saj bode v korist sami Matici. Bodi nam dovoljeno, podati v pojasnilo poseben slučaj, kateri nam priča, da se z nagradami delajo neke kategorije slovenskih pisateljev, kar ni nikakor prav, ker bi vsi pisatelji morali uživati s svojimi deli jednako pravico do nagrad. V zadnjem Letopisu je priobčil France Podgornik izvirno razpravo: „O človeškem razumu“. Ta spis je odobril odbor, a tajništvo naše Matice je odpisalo (27. okt. 1885) pisatelju, „da je spis „O človeškem razumu“ odboru jako dobro došel in da so spisi jednakega obsega jako ugodna izprememba, in odbor se priporoča pisatelju, da bi tudi še nadalje blagovolil kaj priobčevati iz svojega spretnega peresa“. Kakor se vidi, odbor je spis pohvalil, vendar je priznal pisatelju zanj samo 13 goldinarjev nagrade. Dobivši to naznanilo, pisal

je pisatelj predsedništvu naše Matice, naj mu pojasni, po kakem merilu se mu je odmerila omenjena nagrada, ker je on izročil svoj spis Matici Slovenski izrecno s pogojem, da mu določi po pravilih Matičinih nagrado kot izvirnemu spisu boljše vrste. Za izvirnost je preuzel odgovornost pisatelj sam. Na to mu je odgovorilo tajništvo (27. febr. 1885), da je omenjena nagrada prava in da je odbor pisatelju po nasvetu književnega odseka soglasno odmeril za tiskano polo 20 goldinarjev, od katerih pa se imajo odšteti korekturni troški treh goldinarjev od tiskane pole. Ker pa dotični spis obseza nekaj čez 12 strani (torej  $\frac{3}{4}$  pole), iznaša tedaj nagrada po odštetih korekturnih troških 13 goldinarjev. Tako je tedaj o ti stvari odločil odbor: spis je jako pohvalil, a tem slabše plačal. Dasi je pisatelj sam zahteval, da se mu izroči vsaj jedna korektura, vendar mu odbor ni ustregel ti želji, če tudi poroča v Letopisu: da se korekture dajejo g. Cimpermanu še to leto pod tem pogojem, ako jih pisatelji sami ne prevzamejo. Kako pa mora odbor nagraditi spis, o tem nas poučuje § 15. „Opravljenega reda“, kjer se določuje: „Odbor določuje, koliko se da za vsak rokopis posebe, in sicer izvirnim delom 25 do 40 goldinarjev, prelogam pa 12 do 18 goldinarjev za tiskano polo.“ Ker je odbor zaračunal pisatelju od pole samo 20 goldinarjev, odtrgal mu je od tiskane pole 5 goldinarjev, katero vsoto bi mu moral dati po § 15. „Opravljenega reda“. Ker je po takem jasno, da se odbor ne drži pravil, interpeloval je Anton Trstenjak odbor: „Iz katerih uzrokov ne izvršuje odbor „Matice Slovenske“ § 15. „Opravljenega reda“; in ker je želeli, da se med pisatelji ne dela razloček: naj občni zbor odmeri pisatelju članka „O človeškem razumu“ nagrado, ki jo zasluži po § 15. „Opravljenega reda“. Gosp. predsednik je na to interpelacijo odgovoril, ali tako, da se je videlo, da mu ni do tega, da se pisatelju popravi krivica, ampak da se o ti stvari preide na dnevni red, češ, da je odbor prav ravnal, ko je delal proti pravilom. Interpelacija je načelne važnosti, ker bi se jednaka krivica lahko prigodila še drugim pisateljem in ker se je že zgodilo, da si je odbor ravno z enakim vedenjem odvrnil od Matice najodličnejše pisatelje, kateri zdaj več ne pišejo za njo. In to se je godilo posebno v tisti dobi, ko so mlajši odborniki naše Matice hoteli pregnati iz nje vse pisatelje, kateri jim niso bili politično po godu, samo da bi sami oblastovali pri Matici. Ne bodemo trdili, da je iz istih razlogov bil presojevan Podgornikov spis, ker nas zanima samo odgovor predsednikov na dotično interpelacijo. G. predsednik je namreč odgovoril, da je Podgornikov spis tak, da ga ne more uvrstiti ne v izvirne spise ne v prevode, ker smo (kdo?) jednake razprave že brali, zato po njegovih mislih spada Podgornikova razprava v spise srednje vrste, ne v prevode, pa tudi ne v izvirne spise. To je predsednikov odgovor, kateri se nikakor ne strinja s pohvalo književnega odseka. Samo to bi radi vedeli, kako more g. P. Grasselli dokazati, da ni Podgornikov spis izvirno delo in kako ga more razglasiti za plagijat z besedami, da je isto že drugod bral. Kje je kdo bral ravno tako? Te vire bi moral navesti, kdor hoče druge tako obsojati. Pisatelj je bil izročil svoj spis Matici samo pod tem pogojem, da se mu odmeri nagrada kot izvirnemu spisu. Ako je tedaj književni odsek mislil, da spis ni izvoren, naj bi ga bil vrnil pisatelju. To bi bilo mislimo najpravičnejše. Zanimivo in značajno je na predsednikovem odgovoru tudi to, da je predsednik izjavil, da se po pravilih dajejo nagrade od 25 do 40 goldinarjev, celo da se odbor ni držal tega merila in da je že plačeval tiskano polo čez 40 goldinarjev, to je, odbor je prestopil mejo področja svojih pravic. Odbor bi bil moral preudariti, da je že od glavnice načetih čez 10.000 goldinarjev, kajti ko bi to bil pomislil, moral bi so spomniti, da ne sme nikakor še več trgati od glavnice.

Zato je tudi dr. Ivan Tavčar grajal gospodarstvo, da je odbor že 10.328 gld. 59 kr. načel od glavnice. Po § 17. Pravil ima Maticina glavnica tako varnost, kakršne je po zakonu treba sirotinskemu imetku, torej se odbor sam brez dovoljenja občnega zbora ne bi nikdar smel dotakniti glavnice; in kakor zdaj vemo, odbor je jemal od glavnice, ne prašaje za dovoljenje občnega zbora. Gosp. tajnik je sicer izjavil, da je ta nedostatek prouzročilo izdavanje šolskih knjig, toda dr. I. Tavčar je poudarjal, da se zadnji čas niso izdavale šolske knjige; pretresaval je delovanje odbora leta 1883. in je odločno protestoval proti temu, da bi se mu očitala neloyalnost. Znano je namreč, da je Nj. Veličestvo presvetli cesar sam izrekel željo, naj si dežela o njegovem obisku ne naklada prevelikih bremen, katerih ne bi mogla nositi, in zato bi tudi mogla Matica, če tudi skromnejše, ali vendar jednako dostojno in lojalno posvetiti in izdati kako delo v spomin slavnostnih dni. Samo za leto 1883. so stale knjige 6992 gld. 79 kr.! Odbor je s tem krusil proti pravilom glavnice, ne prašaje za dovoljenje občnega zbora, samo zato, ker nekateri mlajši odborniki niso delali v slavo naši knjigi, ampak v prvi vrsti le za reklamo tiskarni Bambergovi. Te tehtne besede dr. Ivana Tavčarja odobrujemo tudi mi, želeč, naj se v prihodnje ne bi več tako delalo, ker je tako postopanje gotovo na škodo uspešnejšemu razvijanju društva in slovenske knjige. Nikoli se ne bi smelo zgoditi, kar je že bilo, da bi si pisatelji sami določevali nagrade. Tako ne vemo, kako se je moglo dovoliti, da si je smel profesor Šuklje kot odbornik sam določiti 300 goldinarjev nagrade svojemu spisu! To se je zgodilo, in mi hočemo to pozabiti, nadejajoč se, da nas bode odbor v prihodnje obvaroval enakih dogodkov. Z nami vred bode tudi želel vsak rodoljub in prijatelj Matici, da bi se previdnejše gospodarilo z denarji, z glavnico, katero je podedovala Matica od rodoljubnih Slovencev, podarjeno v ta namen, da bi rasla, a ne da bi jo kralji, kajti ako bi se še nadalje tako gospodarilo, kakor do zdaj, znebili se bomo glavnice prehitro.

Ker je v Letopisu nekoliko preostrih in zelo razaljivih izrazov o prejšnjem tajniku, protestoval je Fr. Orešec proti njim, a mi bi sploh želeli, naj se izpušča iz Letopisov vse, kar koli bi moglo koga žaliti.

Zadnjemu občnemu zboru se mora nadalje priznati, da je udom, zlasti pa tistim, kateri so kaj izpregovorili o Maticinem delovanju, mnogo in samo do njenega prospeha. To nam posebno dokazuje predlog Ivana Hribarja, naj se dozdanjemu odboru da za njegovo delovanje absolutorij, čemur je zbor pritrtil jednoglasno. Na predlog Ivana Hribarja se je tudi sklenila peticija do deželnega zbora kranjskega za podporo za izdavanje slovenskih šolskih knjig. Ker je znano, da država in dežela podpirate denarno izdavanje šolskih knjig, zato je upati, da boste, kakor ostale podjetnike, tako tudi naš zavod podpirale v plemenitem prizadevanju na šolskem polju. Konečno se je še izrekla zahvala g. Robiču za požrtvovalno delovanje.

Poglejmo še na denarno stanje naše Matice. G. Robiča bilanca Maticinega imetka kaže 61.523 gld. 41½ kr. (dne 21. marca 1885). Ali od te vsote je treba odbiti uknjižen dolg hiše na Kongresnem trgu v znesku 4000 gld. in še 10.328 gld. 59 kr. nedostatka, ki se bode vendar kedaj moral odračunati; torej ima Matica pravega imetka le 47.194 gld. 82½ kr. Za ves čas Maticinega delovanja se je potrošilo 107.316 gld. 18 kr., kar nas tolaži, da je naša Matica storila mnogo koristnega za naš narod. Razven tega ima Matica v varstvu naslednje zaklade: 1.) Valentina Vodnika spomenik 4981 gld. 46 kr.; 2.) Miroszlava Vilharja spomenik 290 gld. 04 kr.; 3.) Antona Tomšiča ustanovo za književne namene 1350 gld. 07 kr. in 4.) dr. E. H. Coste spomenik 1027 gld. 31 kr.; vkupe 7648 gld. 88 kr.

Zadnji občni zbor je izvolil dr. Jos. Stareta, Dragetina Žagarja in Jos. Pfeiferja, katerim gospodom je naloga, presojsati in potrjevati odborove letne račune o denarnem gospodarstvu.

O dopolnilnih volitvah so bili voljeni v odbor naslednji gospodje: prof. Marn, šolski ravnatelj Praprotnik, ministerski tajnik M. Cigale, župan Grasselli, dr. J. Šust, prof. Vodusek, dr. Lampe, prof. Einspieler in prof. Levec. Ostali odborniki pa so ti gospodje: dr. Jarc, K. Klun, A. Kržič, M. Pleteršnik, dr. Poklukar, L. Robič, A. Senekovič, F. Stegnar, J. Šuman, I. Tomšič, I. Vavrn, I. Vilhar, Fr. Wiesthaler, A. Zupančič, Vil. Zupančič, dr. J. Zupaneč, (unanji:) Fr. Erjavec, S. Gregorčič, Fr. Hubad, dr. Jeglič, J. Kersnik, Fr. Kosar, I. Majciger, A. Marušič, B. Raič, dr. J. Sterbenec, L. Svetec, K. Šavnik, Fr. Šuklje, dr. vitez Tonkli in M. Žolgar.

**Gospod Luka Svetec razpošila ravnokar v imenu narodnega eksekutivnega odbora nekako pojasnilo, v katerem trdi, da se je o sklepih in zadnjih razpravah tega odbora po slovenskih listih napačno poročalo. Poročalo se je namreč, da se je eksekutivni odbor soglasno izrekel proti kandidaturam c. kr. uradnikov, to je, da se je soglasno izrekel proti kandidaturi c. kr. profesorja Šukljeta Na Turjaškem trgu, kjer omenjenega profesorja še vedno čislajo za prvi steber Taaffejevega ministerstva v Kranjski, razdražil je ta sklep silno živce vladnim gospodom, in „Ljubljanski List“ je dobil ukaz, naj se spusti z verige!**

Gospod Luka Svetec in eksekutivni odbor sta se preplašila oficijoznega krika ter spisala sladko pojasnilo, v katerem pa tiči za gospoda barona Winklerja ljubljenca vendar precej pelina! Gospod Luka Svetec piše: Ni res, da smo se izrekli proti c. kr. kandidaturam, pač pa je res, da smo sklenili, naj se vsi dosedanji državni poslanci zopet kandidujejo! Dobri gospodje! to je jedno in isto! Če ste tako sklenili, radi podpisemo ta sklep. Sklenili ste torej tudi, naj v Novem Mestu zopet kandiduje grof Margheri, na katerega politično smrt je profesor Šuklje prežal, kakor preži nehvaležen netjak na smrt bogatega svojega strijca. Ali glejte, narodni eksekutivni odbor sklene, naj grof Margheri še živi in da naj politični dedščinolovec še nadalje za plotom preži! Resnica je tedaj, da se je eksekutivni odbor neposredno izrekel proti kandidaturi profesorja Šukljeta in da mu je grofa z Otoka postavil pred vrata državnega zbora, kjer bi si omenjeni profesor tako rad napravil svojo gredico, da bi sejal na nji svojo pšenico!

Mi čestitamo eksekutivnemu odboru na tem sklepu. Neizogibno je potrebno, da se prihodnje volitve v državni zbor vrše v strogi disciplini in jedinstvi! Levica se že sedaj boji, da bode izgubila mnogo mandatov. Zategadelj koketuje z Lienbacherjem in drugimi takimi omahljivci. Pričakovati je tedaj, da se naši Nemci ne bodo udali brez boja in da si bodo skušali priboriti kak mandat na Kranjskem. Nemčurstvo ima posebno v dolenjskih mestih še obila tla, in vsekakor je mogoče, da prodere v Novem Mestu Nemeč, če bi se usiljeval profesor Šuklje. Zatorej naj narodni eksekutivni odbor stvar resno pretehta, da se ne pripeti nesreča. Postavite kandidate, katere le hočete, ali s profesorjem Šukljedom pustite nas v miru! To je *conditio sine qua non*, če hočete, da se o prihodnjih volitvah ne bode kalila jedinstvo, da se tedaj zopet ne prikaže plamen na strehi, ki ga je baron — Conrad za sedaj sročno pogasil!

**Ljubljansko mesto in prihodnja volitev v državni zbor.** Čuje se vest, da se gospod Peter Grasselli, ki bode brez dvojbe zopet izvoljen za župana, ne bode več pogajal za mestni državnozborni mandat. Koliko je resnice na ti vesti, ne vemo, a toliko smo prepričani, da se županstvo in državno poslanstvo ne strinja v jedni osebi. Kdor je župan ljubljanski, ima dovolj posla; to

županstvo zahteva celega moža in vse njegove moči. Zatorej se nam vidi naravno, da se je gospod Peter Grasselli prepričal, da v prihodnje ne more biti oboje: župan in poslanec. Gotovo je tedaj, da se bode oddajal mandat mesta ljubljanskega, in čuje se tudi, da se že oglašajo dediči, ki bi radi preuzeli dedščino. In to cum ali pa tudi sine beneficio inventarii.

Teško se bode dobil sposoben kandidat. To je istina! Razpravljalo se je baje v eksekutivnem odboru, bi li ne bilo umestno kandidaturo ponuditi grofu Hohenwartu. Ministru Taaffeju na ljubo — nikakor pa ne na ljubo gospodom, ki to ministerstvo v deželi zastopajo — sprejeli bi brez opozicije omenjenega kandidata vsi narodni volilci. To pa le tedaj, če je stvar sine fraude! Ako bi pa moral omenjeni grof slovo dati svojim dosedanjim volilcem, katere gotovo ni slabije zastopal, kakor bi zastopal v prihodnje meščanske ljubljanske volilce, samo zategadelj, da bi se mesto za gospoda Šukljeta izpraznilo, potem ne verujemo, da bi se vse gladko izteklo in brez upora! Tudi tukaj priporočamo eksekutivnemu odboru, naj ostane trezen in naj ne napravlja pokušenj, ki bi škodile samo narodni stranki ter koristile morda nemurjem!

**Nemški „schulverein“ generis feminini.** Slovenstvu se približuje smrtna ura! Že je zvezano, kakor otroče v povojih, in baronica Apfaltrernova, rojena grofica Margherijeva, dviga — kuhinjski nož, da bi to ubogo Slovenstvo zaklala, kakor se zakolje pišče v kuhinji! Kaj se je zgodilo! Tla se tresejo pod nami, in za svojo prihodnost se bojimo, kakor ribar sredi viharnega morja! Nemške gospe v Ljubljani, pod vrhovnim zapovedništvom gospe Apfaltrernove, dvignile so se ter za se ustanovile tako imenovano „Frauen-Ortsgruppe des deutschen Schulvereines“ v Ljubljani. V nedeljo, dne 12. aprila 1885 so se zbrale v ljubljanski kazini. Kakor je navada, hotele so vse h krati govoriti ter vse h krati voljene biti. Le z veliko težavo se je moglo konečno oglasiti nekoliko navzočih zakonskih mož. Ti so potem resolutnim svojim zakonskim ženicam — seveda s primernim strahom — razlagali in na srce pokladali, da pri taki skupini, ki šteje komaj 30 glav in oziroma glavice, ne morejo vse priti v odbor. Nerade so se dale nekatere prepričati ali potem je — izjemni slučaj! vendar obveljalo mnenje zakonskih mož, in volil se je odbor, v katerem je bilo prostora malone vsem krasnim udeležnicam tega ženskega zborovanja. Volila se je načelnica, volile ste se dve tajnici in volila tudi denarničarka, tako da je vse lepo v redu, vsaj za sedaj. Radovedni smo, koliko časa bode zboroval ta odbor ženskega spola, da se ne bi krasne odbornice med seboj sprle! Ali še mnogo bolj smo radovedni, kako bode pravopisje v odborovih zapisnikih! Oj ti uboga nemška ortografija, kako se nam smiliš! Kolikokrat bodeš napravila britko smrt v zapisnikih, kateri bodo v ljubljanski kuhinjski nemščini pripovedovali, kako so zborovale nekdanje nemške ženice in deklice v senci matere Slovenije ter si belile drobne glavice s tem, kako bi pokončale in uničile slovensko idejo, katere niso mogli ugonobiti njihovi zakonski možje in čestilci!

Iz zanesljivega vira pa smo zvedeli, da je načelnica novi skupini naročila nov prapor, ki bode v svojem polji kazal „mlyn za kavo“, v katerem se bodo mleli sami Slovenci! Zatorej prosimo večno usodo, da nam vsaj sedaj na pomoč priskoči!

**Petindvajsetletnica napeva pesmi: „Naprej zastava Slave“.** Dne 16. maja t. l. bode ravno pet in dvajset let, kar je uglasbil naš slavni skladatelj Davorin Jenko zdaj že po vsem slovanskem svetu peto in znano pesem: „Naprej zastava Slave“. Prvikrat se je pela ta pesem 22. oktobra 1860. leta na Slovanski Besedi na Dunaji. „Slovenski Glasnik“ od 1. decembra 1860. leta je priobčil kritiko, kako se je sprejela ta pesem. Tudi

gospod Stritar je pisal o postanku te skladbe v svojem „Zvonu“. — Besede te skladbe so gaslo „Slovanovo“ in mi čestitamo gosp. Davorinu Jenku, ki živi zdaj v Belem Gradu, na velikanskem uspehu, ki si ga je osvojila njegova skladba pri vseh Slovanih, želeč mu, da bi še mnogo let deloval v slavo „Slovanstva!“

**„Slovstvena zgodovina“ v slovenski osnovni šoli** je naslov mični knjižici, katero je spisal Jan ko Leban (Ponatis iz „Učiteljskega Tovarša“ 1884 in 1885: natisnil in založil Milic v Ljubljani; 8°, str. 50; cena 30 kr., s poštnino vred pa 35 kr.). Knjižica bode gotovo dosegla namen, ki ga je imel pred očmi pisatelj; ona bode pomočna knjiga učiteljem osnovnih šol. V berilih je malone pod vsakim sestavkom zapisano ime pisatelja, in ker je potreba, da učitelj, pove učencem svojim vsaj nekoliko o življenji dotičnega pisatelja, zato je g. Jan ko Leban podal svojim tovaršem z napominano knjigo nekako navodilo, kako imajo ta predmet obravnavati. Knjižica podaje kratke životopise teh slovenskih pisateljev: S. Jenka, A. M. Slomska, F. Cimpermana, Miroslava Vilharja, Petra Grosa, Mat. Valjavca, Jož. Virka, Ledinskega, And. Praprotnika, Ant. Janežiča, Urbana Jarnika, Fr. Kreka, Jan. Strela, Fr. Jamšeka, Jan. Božiča, Blaža Potočnika, L. Jerana, Jak. Zupana, Fr. Cegnarja, Fr. Levstika, J. Koseskega, Fr. Metelka, Fr. Levca, J. Bilca, Fr. Erjavca, Ant. Klodiča, Fr. Jeriša, Val. Orožena, Fr. Preširna, Greg. Kreka, Valentina Vodnika, J. Podmilšaka in J. Jesenka, L. Pintarja, Jos. Stareta, M. Cigaleta, Sim Gregorčiča, Ravnikarja, I. Tomšiča, A. Lesarja, Jos. Ogrinca, A. Zupančiča, J. Pintarja, Fr. Hauptmanna, Fr. Povšeta, F. Hočevarja, Filodemusa in P. Kofčnika. Prepričani smo, da je vsem za te potrebe popolnoma ustregel, zato smo za to delce zahvalni pisatelju, a učiteljem je priporočamo najtoplejše.

**„Matice Slovenske“ odbor je imel dne 29. apr. t. l. sejo.** Ker je dozdani predsednik g. P. Grasselli odločno izjavil, da predsedništva ne prevzame, in ker tudi gospodje: ravnatelj Šuman, profesorja Peteršnik in Levec nista preuzela volitve, bil je konečno po petkratni volitvi izvoljen za predsednika g. dr. Poklukar, za podpredsednika pa g. prof. Marn.

#### U m r l j e :

**Jurij Volc**, stolni dekan in pisatelj slovenski, rojen 5. aprila 1805 pod Korenom na Gorenjskem, † 14. aprila 1885 v Ljubljani.

Blagi pokojnik je bil pobožen in goreč duhovnik, siromakom velik dobrotnik, a narodu slovenskemu iskren rodoljub. Storil je za bogoslovno slovstvo jako mnogo: vsa njegova dela, katerih je mnogo, so nabožne vsebine, in si je z njimi pridobil odlično in častno mesto v slovenskem slovstvu.

Jurij Vole je bil posvečen za mašnika leta 1831. Kaplanoval je v Loki in prišel leta 1836 za stolnega kaplana v Ljubljano. Bil je duhovni voditelj v duhovnišnici mnogo let. Knez in vladika Wolf ga je imenoval l. 1858. za kanonika stolne cerkve, in je istega leta postal ravnatelj v Alojzijevišči in tam ostal do l. 1861. Leta 1877. je bil imenovan za stolnega dekana. Tu si je pridobil neprecenljivih zaslug za „Cerkveni obrednik“ in je sploh uredoval vse obredne knjige ljubljanske vladikovine. Njemu so se tudi izročali v presojo molitveniki. Od njegovih del nam je posebno omeniti: „Pridige ob posebnih priložnostih“ l. 1848, zvez. I.; „Sveto pismo“ stare in nove zaveze z razlaganjem dr. I. Fr. Alliolita, največ njegov prevod, tako da se je to delo dovršilo leta 1856—1859.; nadalje „Življenje svetnikov“, „Življenje štirinajstih pomočnikov v sili“. To je gotovo dokaj knjig, katere so na čast in pouk slovenskemu ljudstvu. Vrlemu duhovniku in pisatelju torej: Sit ei terra levis!

## Ostali slovanski svet.

Ker denašnji članek: „Troja slava“ popisuje pomen petdesetletnice preporeda hrvaške književnosti, to podajemo ob jednem sliko preporeditelja hrvaške književnosti, nadejajoč se, da smo tako ustregli častitim bralcem svojim, in obžalujoč, da nam zaradi pretesnega prostora ni moči priobčiti životopisa toli slavnega Jugoslavana, Ljudevita Gaja.

**Sveti Ciril in Metod nista svetnika.** — Tako je dekretoval srbski patrijarh German Angjelić v Karlovcih in je tudi prepovedal vsako cerkveno praznovanje letošnje tisočletnice. Zarad tega je moral celo karloški vladika Teofan Živković preklicati svojo prej izdano okrožnico, s katero je ukazoval, da se ima 6. (ali po starem koledarji 18.) april proslaviti kar najsvetečanejši.

Da je kaj takega mogoče, je skoro neverojetno. Ko ves slovanski svet, katoliški in pravoslavni — posebno pa poslednji — z vso svečanostjo praznuje spomin svojih blagovestnikov in narodnih svetnikov, izključuje ju German Angjelić na povelje mažarske vlade iz nebes in to oni isti German Angjelić, ki je na povelje mažarske vlade uvrstil med svetnike pravoslavne cerkve ogrskega kralja Ištvana, dasi ga cerkev sama ni nikdar kanonizovala. Narod srbski zmatra po ti naredbi najvišjega svojega duhovnega pastirja za razkolnika in oglašajo se že razne cerkvene občine, ki ga hočejo obdolžiti razkolništva. Tudi vsi neodvisni srbski listi ga imenujejo naravnost verskega razkolnika. Vender mu pa nekateri čisto po krivici očitajo, da hoče pravoslavje žrtvovati katolištvu; saj vender katoliška cerkev priznaje in proslavlja sv. Cirila in Metoda, katerima German odreka svetost. On žrtvuje pravoslavje mažarskemu nasilstvu. Pač žalostno za najvišjega duhovnega pastirja, da se v verskih rečeh ne zmatra za nič več, kot najnižjega uradnika mažarskega globusa. Sedaj bi še trebalo, da mu Mažarji predpišejo, naj Deaka ušteje med pravoslavne svetnike!

**Novi triumfi slavi slovanska umetnost na Angleškem.** Slavnega češkega skladatelja Františka Dvořáka so poklicali namreč v London, da je dne 22. aprila sam ravnal v St. James Hallu svojo najnovejšo skladbo, simfonijo do d moll. V maji pa bode izveden v orjaških prostorih Albert Halla veličastni Dvořákov himnus „Dědicové Bilé Hory“, kateri izide pri angleškem godbenem založniku Novellu s češkim tekstom, ki ga je zložil umrlí pesnik Vítězslav Hálek. Zopet drugo Dvořákovsko skladbo „Svatební košili“ pa prirejajo za godbene slavnosti, katere bodo meseca avgusta v Birminghamu.

**„Zlatoroga“.** znano krasno epsko pesem R. Baumbachovo, preložil je Jaroslav Vrchlický na češki jezik in je izšla te dni v IV. zvezku „Výboru cizojazyčných děl básnických“ (Izboru tujih pesniških del). Prevod je, kakor vsi prevodi Vrchlickega, vseskozi dovršen. — Kakor poroča „Slovenski Narod“, preložil je to pesem tudi na slovenski jezik znani pesnik A. Funtek. S tem je koristil gotovo veliko našemu slovstvu.

**„Twardowski oproščen“.** — Krasno poljsko narodno povest o „Panu Twardowskem“ je porabil znameniti češki pesnik Jaroslav Vrchlický, da je dovršil lep ep, v katerem je posebno živo risal, kako je hudobni duh mladega, po očetovski kletvi propalega mu Twardowskega skušal zapeljati z žensko krasoto. Ta ep je izšel leta 1881. v leposlovnem listu „Lumír“, ne da bi se bil kedo spodtikal nad njim. Proti koncu lanskega leta posebe izšlo knjigo pa je državno pravdníštvo zaplenilo z razlogom, da se v nji nahaja prestopnik proti javni pravdnosti. Proti konfiskaciji je uložil pesnik po dr. Nejedlem pritožbo in c. kr. deželno sodišče praško je z razsodbo z dne 27. m. m. konfiskacijo res zrušilo in s tem prodajo omenjega epa dovolilo.

Jagićev „Archiv“ prinaša v II. zvezku te le razprave in književna naznanila: 1.) Ueber die Negation, insbesondere im Altböhmischen. Ein Beitrag zur Lösung des Negationsproblems, von J. Gebauer; 2.) Ueber die Wirkungen der Analogie in der Declination des Kleinerussischen, von St. Smal Stockij; 3.) Ein Beitrag zur kroatisch-glagolitischen Bibliographie, von Ivan Milčetić; 4.) Die Sprache des polnischen Theils des Florianer Psalters, von J. Lecijewski; 5.) Sprachproben des Dialektes von Cirkno (Kirchheim), von I. Baudouin de Courtenay; 6.) Anzeigen: a) Historia języka polskiego przez Antoniego Kalinę. Tom pierwszy. Formy gramatyczne języka polskiego do końca XVIII. wieku, angez. von A. Brückner; b) Lituanica, angez. von Brückner; c) Slawo-deutsches und Slawo-italienisches von Hugo Schuchardt, angez. von V. Jagić; 7.) Kleine Mittheilungen: a) Der Drache zu Babylon — Šembilja-Sibylla — Zum russischen Bovo d' Antona — Der ewige Jude — Alamanen und Sakulaten, von Al. N. Wesselofsky; b) Ein Nachtrag zu S. 73., von H. Schuchardt, c) Ein Slave, von Th. Korsch; č) Bibliographischer Bericht, v. V. Jagić.

Vse te prezanimive vsebine ni nam moči podajati, vender pa ne moremo opustiti, da ne bi omenili Jagićeve recenzije o Schuchardtovem delu: „Slawo-deutsches und Slawo-italienisches“. V ti prezanimivi razpravi nahajajo tudi nevesčaki mnogo pouka, koliko je slavizmov v nemškem in italijanskem jeziku. Ali je res takih? mogel bi kdo vprašati, omenja prof. V. Jagić, kdor zna samo germanizme in italijanizme v slovansčini. Iz korenitega dela naj navedemo samo nekaj. Mnogim je na pr. znana fraza: „das ist alles Pomade,“ in malo kdo ve, da v nji tiči slovanska beseda pomále ali pomálu, in vender je pisatelj to jasno dokazal in potrdil. Torej s svojo počasnostjo so imponovali Slovani na severu in jugu. Nič poseben poklon! Dobroznani „Nudeln“ so tudi baje z besedo ludel, a ta zopet s srbskohrvaško lulo (iz turščine) v zvezi. Mimogrede omenja tudi prof. V. Jagić, da bi on mogel izračunati, za koliko germanizmov je obogatela zagrebška literatura in publicistika zadnjih štirinajstih let, odkar on tam ne živi. O Davorinu Trstenjaku se izraža prof. Schuchardt, ker je naš učenjak pisal že o istih stvarih, tako le: „D. Trstenjak hat mit grosser Gelehrsamkeit den slavischen Elementen im Venetischen (1874—1877) nachgespürt, aber die Beute ist allzureichlich ausgefallen, es ist sogar ein sehr grosser Theil des gemeinromanischen Sprachschatzes, bis nach Frankreich und Spanien hinein, für die Slaven annectirt worden. Damit soll nicht geleugnet werden, dass einzelne alt- oder neuslavische Wörter sich über das westliche Europa verbreitet haben.“

## Umrli je:

**Atanasija Petrov sin Gereski**, rojen leta 1810. v Čerevići, † 30. marca 1885 v Novem Sadu, bil je velik dobrotnik srbskega naroda. Pokojnik je bil trgovec, sicer siromak, ali je imel mnogo sreče, zlasti v Odesi, kjer je živel mnogo let, da je nabral mnogo denarja. Ker so mu njegovi otroci pomrli, daroval je pokojnik ves svoj imetek dobrodejnemu zavodom. 21.000 rubljev je podaril srbskemu gimnaziju v Novem Sadu, da se iz dohodkov podpirajo revni dijaki, do 8000 goldinarjev je zapustil sirotam, 2000 goldinarjev pravoslavni cerkvenošolski občini v Čerevići, a ves ostali imetek do 20.000 rubljev je ostavil „Matici Srbski“ in za osnov obstoju „Srbske višje dekleške šole“, in sicer vsaki polovico. „Matica Srbska“ bode s temi dohodki nagrajala srbska književna dela ali pa podpirala zaslužne in revne književnike srbske.

## Razne novice.

Kako malo zmisla imajo Kitajci za družbinsko življenje, kažejo nam naslednje prigodbice. Kitajec je sploh brez čustva za ženo in otroke ženskega spola. Na Kitajskem je baš žena podrejena stvarca, ki nima niti duše. Mandarin iz učenega stanu, kateremu se je trudil krščanski misijonar dopovedati, da imajo tudi žene dušo, smejal se je temu rekši: „Vender se hočem spominati tega, kar mi praviš, in doma moji ženi povedati, da ima dušo; ona se ne bode malo smejala.“ Dostikrat se prigodi, če se Kitajec preseli v tuj kraj in tam oženi, in če se pozneje vrne domov, vzame s seboj same sine, a ženo in hčere pa pusti in se ne briga več za nje. Neki evropski pisatelj, potujoč iz Tibeta na Kitajsko z domov se vračajočim vojaškim mandarinom, pripoveduje nam ta prizor: Predno sva zasela konja, pride močna Tibečanka k nama; bila je žena mandarinova, s katero se je oženil pred šestimi leti in jo zdaj za zmerem zapustil. Za slovo ji je rekel mož: „Potujva dalje, ti ostani tukaj in sedi mirno v svoji sobi“. Žena pa je dejala: „Hodi mirno od tod, prav mirno, in varuj svoje zatekle noge“. Potem je držala roke pred očmi, kakor da bi se jokala. Mož pa se je obrnil k meni z besedami: „Kako neumne so tibetanske žene! Jaz ji zapuščam lepo hišo in mnogo lepega pohištva, zdaj pa se še dela tako, kakor da bi jokala! Ali ne more biti popolnoma zadovoljna? Po tem ganljivem slovesu sva jezdila dalje.

Iz julske revolucije leta 1830. nam pripoveduje Dauban (Histoire contemporaine) naslednjo veselo anekdoto. V tem času pride Anglež v Pariz in krene v dvor Palais Royal, kjer so se zbirale vse francoske deputacije, ki so prišle k Ljudevitu Filipu (1830 do 1848). Anglež praša, ali se je že pokazal kralj? „Seveda“ odgovorilo se mu je, „ravnokar je odšel v svoje sobe“. — „To mi je žal; jaz sem nalašč prišel v Pariz, da bi ga videl.“ — „Ako vam je toliko do tega, izpregovori nekdo pri njem, „hočem vam ga pokazati“. In zakričal je iz vsega grla: „Vive Louis Philippe! Vive la Charte!“ (Naj živi Ljudevit Filip! Živila ustava!) in vsa množica je upila ž njim. Hitro potem se odpro vrata na balkonu, kralj stopi na balkon, pozdravi narod in zopet odide. „Jaz sem jako zadovoljen,“ govori Anglež, „jako zadovoljen. Ali pravilo se mi je, da ga človek lahko vidi s trobojnico v roki!“ — „To je prav lahko,“ pravi sosed. „Dajte mi pet frankov, in jaz vam hočem ta prizor preskrbeti.“ — „Jako rad,“ odvrne Anglež, „tu jih imate“. Sosed spravi denar v žep in začne peti pesem, v kateri se proslavlja francoska trobojnica, in vse ljudstvo je pelo tako dolgo, da se je pokazal kralj, obkrožen od svojih otrok, s trobojnico v desnici na balkonu. Ko se je vse počasi pomirilo, pripogne se prijazni sosed k Angležu in mu zašepeče na uho: „Hočete ga tudi peti slišati? To je malce težje, in vi mi morate za to plačati deset frankov!“ — „Jaz sem zadovoljen,“ odgovori Anglež. In zdaj začne ta človek in vsi okoli njega tako močno in brez prestanka upiti: „Vive le Roi! Vive la Charte! La Marseillaise!“ da se je po petih minutah kralj spet pokazal na balkonu. V tem trenutku zabučí kakor vihar vsa množica to pesem, in kralj, ki se je ravnokar mislil povrniti, postoji in poje z narodom in daje z nogo takt. Anglež je prezadovoljen. Ali ko mu je sosed rekel: „Dajte mi sto frankov in videli ga bode te tudi plesati,“ mislil je, da je te šale dosti videl in je šel dalje.

Francoskega kritika Frérona so se bali njegovi rojaki tembolj, ker se ni dal podkupiti, in ga je zategadelj občinstvo jako spoštovalo. Tako je bil Fréron jedini, kateri ni Voltaira „Mérope“ hvalil, ampak kazal na mnogoštevilne nedostatke pesniškega proizvoda. Voltaire pa, ki je vse laže prenašal, nego grajo, bil je besen in je vse storil, kako bi podkopal čast svojega kritika pri francoskem občinstvu; a vender mu je izpodletelo. Da bi se maščeval nad Fréronom, izdal je „Mérope“, postavivši na naslov osla, glodajočega lavor. Razumni kritik je novo izdajo naznanil mirno; hvalil je posebno unanjo opravo dela in je pristavil opomnjo: „Naslovna stran ima ob jednem jako dobro pogojeni portrét pesnikov“. Ko je Voltaire bral novo oceno svojega dela, hitel je k založniku in je zahteval, da uniči vse naslove. Voltairjeva volja se je zgodila, ali pesnik je imel škodo in sramoto, kajti Fréron je imel zdaj vse občinstvo na svoji strani. Prijatelja si Fréron in Voltaire nista bila nikdar, ali zadnji se je vedno bal, dokler je živel, maščevanja kritikovega.

V pismu, ki ga je dal Albrecht Hromi leta 1340. dunajskim meščanom, je tudi paragraf za ribiče, katerim je bilo prepovedano po zimí in po leti imeti plašč ali pa klobuk. Oni so morali o slabem in lepem vremenu stati gologlavi na trgu, dokler so prodajali ribe, da so bolj hiteli prodajat in da so ljudje boljši kup dobili. Ta določba je bila do 18. veka.

Tiskarske napake v novinah, zlasti v dnevnikih, niso nič posebna prikazen; saj tudi ni moči, a da ne bi korektor ali stavec česa popačil. Take napake je nekdo v Londonu nabiral in jih izdal v posebni knjižici z naslovom: „The printers Devil (Škrat tiskarskih napak)“. Angleški listi so o ti knjižici mnogo pisali, a občinstvo se razveseljuje ž njeno vsebino. Za gaslo je postavljena tiskarska napaka, katera se nahaja v angleškem izdanki biblije od leta 1702., in slove: „Printers“ namesto „Princes“, kar pomeni: „Tiskarji (namesto: knezi) proganjajo me brez uzroka.“

„Gaulois“ pripoveduje naslednjo prigodbo. Bilo je za občnega geografskega shoda v Parizu. V hiši znamenitega Francoza Thiersa se je zbralo večje društvo odličnih mož. Nekedanji predsednik skupnovlade je sedel na divanu med poslancem Rusije, knezom Orlovom, in poslancem Angleške, lordom Lyonsom. F. Lesseps je pristopil k njim in rekel Orlovu: „Dragi moj knez, ravnokar sem predsedoval geografskemu shodu, kjer sem ruskega poslanca obsul s hvalo, katero je tudi zaslužil. Karte, katere smo dobili od njega, najlepše so, kar nam je bilo poslanih. Vi morate to naznaniti carju, ko mu bodete o ti stvari poročali.“ — „Vaša hvala je,“ odgovori knez Orlov na to, „tem dražja, ker je carstvo jako razširjeno. Da, naši častniki delajo jako mnogo.“ — „Površje Rusije je jednako površji meseca“, pristavi Lesseps. — „S tem razločkom,“ pridene Lyons, kateri je do zdaj molčal, „da mesec vedno ostane isti, dočim Rusija vedno rase“.

Poprava. V današnji številki „Slovana“, na str. 135., spodaj v 4. vrsti z desna beri: „pojasnjenih“ namesto: „pojasnenih“.

Današnja številka ima dve strani obsežno prilogo z vsebino: Odprto pismo sl. odboru „Matica Slovenske“.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanjo naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.